

مقدمه

امروزه سلامت مردم یکی از چالش های عمده کشورها است. تغییر در شیوه زندگی و نابودی محیط زیست همه را تحت تاثیر قرار داده است. بیماری هایی مانند سرطان، بیماری های قلبی، دیابت و ایدز در حال افزایش هستند. بسیاری از این بیماری ها و اختلالات از طریق آموزش، ارتقاء سلامت و اقدام های حمایتی قابل پیشگیری است. کودکان و نوجوانانی که با آموزش کافی، رژیم غذایی متعادل، مکان سالم و امن برای بازی و تمرین و حمایت عاطفی برای رشد شخصیتی، تکامل می یابند برای مواجهه با چالش های آینده زندگی آماده تر هستند. یک جوان آگاه و مطلع، عزت نفس بالایی دارد. این جوان از سیگار، مواد مخدر و الکل دوری می جوید و توانایی حل مسئله در شرایط دشوار زندگی را دارا می باشد. ضروری است تا اطمینان حاصل شود که کودکان فرصت و حمایت کافی برای پرورش رفتار سالم در محیط های حامی سلامت را دارند.

دانش آموزانی که شیوه زندگی سالم را می آموزند به احتمال زیاد در طول زندگی خود به آن پایبند خواهند بود. این تمام آن چیزی است که در مدارس مروج سلامت باید به آن توجه کرد "توانمند شدن و قابلیت تصمیم گیری و انتخاب".

رسالت

مدیریت سلامت محور در زمینه ارایه خدمت به نوجوانان و جوانان در راستای ارتقای کیفیت زندگی این گروه سنی با تاکید بر اقدامات پیشگیرانه منطبق با فرهنگ جامعه و متناسب با جنسیت مورد نظر و مشارکت همه جانبه ایشان. وظیفه اصلی ما ارایه استانداردهایی است که در تعامل با همه نهادهای متولی این گروه به دست می آید و برای هماهنگ سازی خدمات قابل ارایه در نظام سلامت برای این گروه مخاطب به طور مستمر پایش خواهد شد.

تعریف

HPS به منزله یک نظام برای ارتقای سلامت است که با مشارکت فعالانه اولیاء، مربیان و دانش آموزان و با رویکرد توانمند سازی دانش آموزان در زمینه مراقبت از خود، فرهنگ خود مراقبتی (Selfcare) و آموزش همسالان و همسالان، منجر به افزایش ظرفیت ها و توانمندسازی مردم در مورد سالم زندگی کردن، سالم کارکردن و آموزش با کیفیت خواهد شد.

فواید مدرسه مروج سلامت

پیام روشن مدرسه مروج سلامت این است که:

- اعتماد به نفس، عزت نفس، ارتباطات و مهارت های ارتباطی برای رفاه و سلامت روانی حیاتی هستند.
- تشویق دانش آموزان به ورود در تصمیم گیری ها بسیار مهم است.
- یادگیری و تجارب در مدرسه دانش آموزان را برای رسیدن به سلامت کامل کمک می کند.
- به احتمال زیاد رفتارهای بهداشتی و ارزش های کسب شده در دوران کودکی و نوجوانی در طول زندگی ادامه پیدا می کند.

اهداف

هدف کلی :

ترویج و استقرار مفاهیم ارتقای سلامت در بین دانش‌آموزان مدارس کشور از طریق استقرار نظام مدارس مروج سلامت

اهداف اختصاصی :

۱. توانمند سازی دانش‌آموزان، پرسنل، اولیاء و مربیان در زمینه مفاهیم ارتقای سلامت نوجوانان و جوانان و ساختار مدارس مروج سلامت
۲. ارائه خدمات سلامت در یک مجموعه ادغام یافته و ارتقای شاخص‌های آن در سطح کلیه مدارس کشور
۳. گرد آوری و استفاده از حداقل داده‌ها برای جمع‌آوری شاخص‌ها و اطلاعات به منظور پایش، برنامه‌ریزی، ارزشیابی و رتبه‌بندی مدارس مروج سلامت در سطوح ملی و منطقه‌ای
۴. بهبود وضعیت بیماریابی و درمان دانش‌آموزان مبتلا به اختلالات و مشکلات سلامتی
۵. بهبود الگوهای تغذیه‌ای دانش‌آموزان
۶. پیشگیری از رفتارهای مخاطره‌آمیز سلامت در دانش‌آموزان
۷. بهبود شرایط فیزیکی و بهداشت محیط در مدارس
۸. افزایش مشارکت دانش‌آموزان، کارکنان، اولیاء و مربیان در زمینه ارتقای سلامت نوجوانان و جوانان و جامعه در قالب شکل‌گیری برنامه داوطلبان سلامت
۹. دستیابی به بهترین مدل و مکانیسم‌ها برای ایجاد شبکه‌های ملی و منطقه‌ای در کشورهای مدیترانه شرقی براساس شواهد و بهره‌گیری از تمامی نظریه‌ها
۱۰. مرور و تبادل اطلاعات حاصل از تجارب و موفقیت‌های بدست آمده در زمینه مدارس مروج سلامت در سطوح استانی، ملی و منطقه‌ای

چگونه مدرسه مروج سلامت داشته باشیم ؟

برای رسیدن به مدرسه ای که ارتقا دهنده سلامت است و ما آن را مروج سلامت می نامیم آگاهی، برنامه ریزی، اجرا و ارزیابی برای موفقیت برنامه ضروری است. قابل ذکر است که برنامه و مواد آموزشی در بسیاری از مدارس از گذشته جنبه ارتقا سلامت داشته است اما این میزان به حد ایده آل آن نرسیده است.

ارتقاء آگاهی :

- برگزاری جلسات اطلاع رسانی و معرفی برنامه برای والدین، معلمان و دانش‌آموزان، هیئت مدیره و افراد جامعه
- پخش برنامه ویدئویی مدارس مروج سلامت برای افزایش آگاهی عمومی
- انتخاب یک کمیته و یک رابط یا هماهنگ کننده در مدرسه برای چک کردن روز به روز برنامه های اجرایی در مدرسه
- القا روحیه مشارکتی در بین اعضا مدرسه

برنامه ریزی :

- برگزاری نشست با حضور ذینفعان برای مشخص نمودن نیازهای سلامت و مشکلات موجود در مدارس
- ترسیم دورنمای مدارس مروج سلامت
- تدوین برنامه اجرایی برای ترسیم روند اجرایی کار با مشخص نمودن اهداف کوتاه مدت و بلند مدت و مشخص کردن شاخص ها با مکانیسم پایش و ارزشیابی مربوطه

اجرا :

اجرای برنامه با مشخص نمودن اهداف کوتاه مدتی که قابل دستیابی می باشند

ارزیابی :

مقوله ای کاملاً الزامی است و به این ترتیب شما می دانید که چه می کنید و به کجا می روید. با استفاده از تجربیات برنامه های قبلی برای فعالیت های آینده برنامه ریزی کنید. شما می توانید ضعف ها و قوت های کار را بسنجید. انتقادات، نظرات و نتایج را به مدرسه پس خوراند دهید. ساده ترین کار برای ارزیابی وضع موجود استفاده از چک لیست می باشد. چک لیست می تواند شامل هر چیزی که در برنامه عملیاتی مدرسه هست باشد.

موارد اثر بخش در برنامه مدارس مروج سلامت

موارد زیر و نمونه های مشابه آن که برای موفقیت برنامه ضروری است می تواند ما را در دستیابی به مدرسه مروج سلامت

یاری نماید:

- پشتیبانی هیئت مدیره مدرسه و همچنین حمایت جامعه
- تعیین کمیته کاری یا هماهنگ کننده برای نظارت بر اجرا
- داشتن برنامه های منطقه ای متناسب با الگوی کشوری
- ارزیابی، به روز آوری اطلاعات و تنظیم برنامه عملیاتی. مسائل و ثبت مشکلاتی که در حین اجرای برنامه بوجود می آید
- منابع انسانی: تشکیل شبکه ذینفعان علاقمند. متعهد و مطلع در امر آموزش (بسیاری از افراد هیئت مدیره مدرسه و والدین مهارت ها و دانش خاصی دارند که می توان از آن استفاده نمود)
- منابع مادی: منابع مختلفی که نیاز به هزینه فراوان هم ندارند به تقویت و پیشبرد برنامه کمک می کنند (گیاهان، درختان، پوسترها و دیگر منابع که می تواند در زیبا سازی و سلامت محیط مدرسه مفید باشد، در عین حال اعضای جامعه مدرسه را آموزش دهد)
- نیازهای آموزشی: در مراحل اولیه برگزار کارگاه هایی برای معرفی و حمایت از hps. شناسایی نیازهای آموزشی و برگزاری برنامه های آموزشی برای بالا بردن سطح آگاهی در مورد مطالب مختلف بهداشتی از جمله بیماری های آمیزشی، ایدز، مواد مخدر، سوء تغذیه و مزایای استفاده از شیوه های زندگی سالم و همچنین شناسایی کسانی که در توسعه hps نقش کلیدی دارند.

مربیان و داوطلبان می توانند برنامه های آموزشی در مدارس را به صورت مختلف اجرا نمایند که متداولترین آنها عبارتند از:

- آموزش با استفاده از فرصت‌های مناسب- آموزش با استفاده از فرصت‌ها را در مدرسه می‌توان نسبت به زمینه‌های مختلف، ظهور یک بیماری قابل سرایت، رعایت بهداشت فردی، حفظ بهداشت محیط کلاس و قسمت‌های مختلف مدرسه ضمن برخورد با نمونه‌های عینی آن مورد بحث قرار داده و به دیرپایی آثارش در ذهن عینیت‌پذیر دانش‌آموز امیدوار بود. مثلاً دانش‌آموزی که خود بیماری هم‌کلاسی‌اش باشد بهتر معنی بیماری و آثار آن را متوجه می‌شود و به ذهن می‌سپارد تا دانش‌آموزی که به طور ذهنی از عوارض بیماری عفونی برایش صحبت می‌شود.

- استفاده از کتاب و جزوه‌های آموزشی متناسب با نیازهای آموزشی دانش‌آموزان

- آموزش از طریق برنامه‌های سازمان یافته مثل مسابقه، تمرینات، نقاشی، خلاصه‌نویسی و تشکیل جلسات تحلیلی

- بحث کلاسی و آموزش دسته جمعی

- تجربه مستقیم با بهره‌گیری از خود دانش‌آموز مثل اجرا و توضیح مسایلی در زمینه پیشگیری از حوادث، مقررات ایمنی و یا واکسیناسیون

- راهنمایی و آموزش فردی در مورد مسایلی که دانش‌آموز از مطرح شدن آن در جمع نگران می‌شود.

- گردش علمی که در آن مراقبان و مراقبان داوطلبان سلامت، مشکلات بهداشتی دانش‌آموز را از طریق آموزش‌های استفاده از فرصت برایش بیان کنند

- از طریق نمایش توسط آموزش‌دهنده، مانند چگونگی مسواک زدن دندان‌ها

- تشکیل نمایشگاه‌هایی در زمینه بهداشت دهان و دندان، کمک‌های اولیه و مقررات ایمنی

- استفاده از وسایل کمک آموزشی مثل تابلو، کارت، عکس و ...

- از طریق کنفرانس‌ها و بحث‌ها

بدیهی است که برنامه آموزش سلامت مدارس را نمی‌توان در چارچوبی از مسایل شماره‌دار و مشخص محدود کرد بلکه باید بیشتر به نیازهای دانش‌آموز و زمینه‌های اجتماعی، مذهبی، فرهنگی جامعه، که رضایت منطقی وی را فراهم می‌کند اندیشید.

دستورات اجرایی

❖ تدوین و ابلاغ دستورالعمل حوزه ستاد تا مدارس مجری

❖ تشکیل کمیته هماهنگی در استان / منطقه / مدرسه

❖ شناسایی و صدور ابلاغیه جهت اعضاء در سطح استان / منطقه / مدرسه

❖ اجرای مطلوب برنامه براساس دستورالعمل ارسالی در مدارس مجری برنامه مروج سلامت

❖ برگزاری جلسات و اقدامات آموزشی (کارگاه) جهت توجیه اعضاء براساس اجزای ۸ گانه مدارس مروج سلامت

❖ جلب مشارک درون بخشی و برون بخشی به ویژه دانشگاه علوم پزشکی استان و شهرداری

❖ نظارت بر اجرای برنامه مروج سلامت

❖ انتخاب مدارس مجری

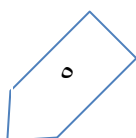
تعداد مدارس دوره ابتدایی/راهنمایی (دخترانه)	تعداد مدارس دوره ابتدایی/راهنمایی (پسرانه)	نام شهرستان ها

معیار های انتخاب مدارس مجری:

- ✓ مدارس منتخب شهری دارای مراقب/رابط بهداشت و مدارس روستایی، تحت پوشش بهورز فعال باشند .
- ✓ مدرسی که مدیر و کارکنان علاقمند و دلسوز در فعالیتهای بهداشتی داشته و برخوردار از نمایندگان انجمن اولیاء و مربیان فعال، در اولویت می باشند .
- ✓ در صورت امکان، مدارس دارای پایگاه تغذیه سالم و اتاق بهداشت باشند .
- ✓ تشکل های بهداشتی دانش آموزی (بهداشتیاران و پیشگامان) در مدرسه فعال یا قابل سازماندهی و فعال سازی باشد.
- ✓ مدرسه از لحاظ ایمنی و وضعیت بهداشت محیط (بوژه سرویس های بهداشتی و آبخوری ها) مناسب و استاندارد بوده و کپسول اطفاء حریق و جعبه کمکهای اولیه در مدرسه موجود باشد .
- ✓ در صورت امکان مدارس منتخب دارای خدمتگزار یا سرایدار موظف باشند .
- ✓ مدارس مجری از مشاور تمام وقت یا نیمه وقت برخوردار باشند .

مدارک و مستندات لازم در مدرسه مروج سلامت

- (۱) دستورالعمل اجرایی مدرسه مروج سلامت
- (۲) برنامه مدون آموزشی براساس نیازسنجی
- (۳) برنامه تغذیه سالم
- (۴) پرونده سلامت مدرسه
- (۵) دستورالعمل های ایمنی مدرسه
- (۶) دستورالعمل پایگاه تغذیه سالم
- (۷) نتایج غربالگری
- (۸) شناسنامه سلامت دانش آموزان
- (۹) شناسنامه سلامت کارکنان
- (۱۰) برنامه حضور و فعالیت های مشاورروانی اجتماعی

- (۱۱) دفتر ثبت وقایع روزانه و گزارشات
- (۱۲) جدول فعالیت های فوق برنامه
- (۱۳) دفتر گزارش روزانه فعالیت های بهداشتی
- (۱۴) منابع آموزشی مورد نیاز
- (۱۵) چک لیست ارزیابی مدرسه مروج سلامت
- (۱۶) فرم های خود ارزیابی مدرسه
- (۱۷) آمار داوطلبین سلامت دانش آموزی
- (۱۸) گزارش فعالیت های داوطلبین
- (۱۹) فرم های گزارش موارد بیماری
- (۲۰) فرم و دستورالعمل تکمیل فرم گزارش حوادث
- (۲۱) برنامه آموزشی و مراقبت کارکنان
- (۲۲) برنامه های جلب مشارکت
- (۲۳) نقشه موقعیت مدرسه با توجه به مراکز بهداشتی- درمانی، مراکز فرهنگی، مراکز ورزشی، موقعیت های خطرناک و...
- (۲۴) فهرست اسامی تیم سلامت مدرسه و گزارش فعالیت های آن

تعهدات وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

- تهیه و تامین پوستر/ استند مدارس مروج سلامت
- تهیه و تامین کتاب های آموزشی خانواده مدارس تحت پوشش (رهنمودهای بهداشتی برای خانواده)
- تهیه و تامین کتاب های آموزشی رابطین بهداشت (ارتقاء بهداشت مدارس)
- تهیه و تامین کتاب های آموزشی دانش آموزان تحت پوشش برنامه (بسته آموزشی بهداشتیاران)
- برگزاری کارگاه آموزشی و توجیهی استان های مجری
- تهیه و تامین نشان یا تندیس مدارس ممتاز مروج سلامت
- تهیه و تامین بسته های آموزشی جهت کارکنان مدارس تحت پوشش برنامه
- تهیه و تامین شناسنامه سلامت کارکنان مدارس و دانش آموزان تحت پوشش برنامه
- تهیه و تامین پرونده سلامت مدرسه

تعهدات وزارت آموزش و پرورش

- ابلاغ دستورالعمل به استان های مجری
- همکاری در برنامه های آموزشی و توجیهی
- توزیع منابع آموزشی
- برنامه های نظارتی - توجیهی مدارس مجری
- همکاری در اجرای اقدامات در مدارس
- ابلاغ اعتبارات در راستای اقدامات برنامه به مدارس تحت پوشش و استان های مجری
- همکاری با وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در تهیه و تامین کتاب های آموزشی

ساختار و گردش کمیته های مدارس مروج سلامت (کمیته های راهبری)

برای پیشبرد برنامه و سازمان دهی مدارس مروج سلامت به ساختاری نیاز داریم که به توسعه این مدارس و تحقق اهداف آن کمک نماید. این ساختار باید در سطوح ملی، استانی، شهرستان و مدرسه بوجود آید. بدین منظور باید کمیته های مدارس مروج سلامت از سطح ملی تا سطح مدرسه تشکیل شود. اعضای این کمیته ها متشکل از کلیه افراد و سازمان های ذی نفع خواهند بود.

سطح ملی

کمیته ای مرکب از ذی نفعان :

در وزارت آموزش و پرورش

- قائم مقام وزیر در سلامت یا نماینده تام الاختیار ایشان
- معاون پرورشی و تربیت بدنی یا نماینده تام الاختیار ایشان
- رئیس سازمان نوسازی، توسعه و تجهیز مدارس کشور
- کارشناس مسوول سلامت
- کارشناس مسوول انجمن اولیا و مربیان
- کارشناس مسوول تربیت بدنی
- کارشناس مسوول سازمان نوسازی، توسعه و تجهیز مدارس

دروزارت بهداشت

- معاون بهداشتی یا نماینده تام الاختیار ایشان
- مدیر کل سلامت خانواده، جمعیت و مدارس
- رئیس مرکز سلامت محیط و کار
- رییس اداره سلامت نوجوانان، جوانان و مدارس
- کارشناس مسوول سلامت نوجوانان، جوانان و مدارس
- کارشناس مسوول سلامت محیط و کار
- کارشناس مسوول آموزش سلامت
- کارشناس مسوول توسعه شبکه

ذینفعان خارجی

- اداره کل سلامت شهرداری
- سازمان بهزیستی
- شورای سیاست گذاری سلامت صدا و سیما
- سازمان ملی جوانان

وظایف کمیته ملی

- تدوین و بازنگری خط مشی مشترک وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و وزارت آموزش و پرورش
- تعهد به انجام فعالیت های مرتبط با برنامه مدارس مروج سلامت

- طرح ریزی برای اجرا و استقرار برنامه مدارس مروج سلامت بر اساس گزارش نیازسنجی های مربوطه در سراسر کشور
- تهیه و ابلاغ دستورالعمل ها و ضوابط مورد نیاز برنامه به کمیته های استانی
- صدور ابلاغ برای مجریان استانی
- برآورد هزینه ها و ابلاغ اعتبارات
- تعیین امکانات موجود در سطح کشور
- بازنگری و تولید منابع و محتوای آموزشی و توجیهی برای دانش آموزان، کارکنان و اولیا با مشارکت کمیته های استانی، شهرستانی و مدارس
- توزیع منابع آموزشی با توجه به نیاز استان
- تدوین آیین نامه مدارس مجری طرح و ضوابط اعطای نشان به مدرسه
- طراحی برنامه های آموزشی و تفریحی در سطح کشور
- برنامه ریزی دوره ها و کارگاه های آموزشی مربیان و دانش آموزان و در صورت نیاز اجرای دوره ها و برنامه های آموزشی و همایش ها برای کمیته های استانی
- نظارت و همکاری در اجرای آموزش ها توسط کمیته های استانی
- همکاری و کمک به کمیته های استانی به منظور اجرای مناسب برنامه و استقرار مدارس مروج سلامت در استان
- مشارکت در تدوین کوریکولوم آموزشی سلامت مدارس
- طراحی نظام پایش و ارزشیابی اجرای برنامه در سطح کشور (تدوین/ بازنگری چک لیست های ممیزی داخلی و خارجی)
- هدایت، نظارت و پایش و ارزشیابی اجرای برنامه در سطح کشور
- تهیه، تامین و بازنگری شناسنامه سلامت کارکنان، دانش آموزان و پرونده سلامت مدارس
- بازنگری دوره ای برنامه و اصلاح آن (در صورت نیاز)
- تهیه و ارسال گزارش نهایی به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و وزارت آموزش و پرورش، مسئولین و دستگاه های ذیربط
- سایر اموری که بر حسب مورد در رابطه با اجرای برنامه مدارس مروج سلامت مورد نیاز خواهد بود

توجه

با توجه به محتوای جلسات از آموزش و پرورش: کارشناسان مسئول تربیت بدنی، مشاور امور بانوان، فعالیت اردویی- فرهنگی و هنری، آموزش ضمن خدمت، تالیف کتاب های درسی و از وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی: کارشناسان مسئول سلامت میانسالان، بهبود تغذیه، مرکز مدیریت بیماری ها، مرکز فوریت ها، سلامت روان به عنوان عضو موقتی در جلسات حضور خواهند داشت^۱. این موضوع کمیته های استانی و شهرستانی را نیز شامل می شود.

^۱ در زمان برنامه ریزی و اجرای فعالیت های مرتبط با سلامت میانسالان، بهبود تغذیه، سلامت روان و ... مانند برنامه ارتقای سلامت کارکنان و یا پایگاه تغذیه سالم حضور کارشناسان مسئول میانسالان، تغذیه و روان در تمام جلسات ضروری است.

سطح استانی

کمیته ای مرکب از ذی نفعان :

در سازمان آموزش و پرورش

- معاون پرورشی و تربیت بدنی یا نماینده تام الاختیار ایشان
- معاون آموزشی یا نماینده تام الاختیار ایشان
- کارشناس مسوول سلامت
- کارشناس مسوول انجمن اولیا و مربیان
- کارشناس مسوول سازمان نوسازی، توسعه و تجهیز مدارس

در دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی

- معاون بهداشتی یا نماینده تام الاختیار ایشان
- کارشناس مسوول سلامت نوجوانان، جوانان و مدارس
- کارشناس مسوول آموزش سلامت
- کارشناس مسوول سلامت محیط و کار

ذینفعان خارجی

- مسئولین استانداری
- شورای تامین بهداشت استان

وظایف کمیته استانی

نیاز سنجی در سطح استان و تعیین امکانات موجود در سطح استان به منظور آمادگی برای اجرای برنامه و ارائه گزارش های لازم به کمیته ملی

- اخذ سیاست ها، برنامه ها و دستورالعمل ها از کمیته ملی و ابلاغ به کمیته های شهرستانی
- برآورد هزینه ها در سطح استان
- اخذ نقطه نظرات و بازخوردها از کمیته های شهرستانی و ارائه پیشنهاد ها و نظرات به کمیته ملی
- بررسی مشکلات موجود و برنامه ریزی برای رفع آنها در سطح استان
- مشارکت در بازنگری و تولید منابع و محتوای آموزشی
- مشارکت در بازنگری و تدوین آیین نامه مدارس مجری طرح و ضوابط اعطای نشان به مدرسه
- طراحی و اجرای برنامه های آموزشی و تفریحی در سطح استان
- برنامه ریزی دوره ها و کارگاه های آموزشی در سطح استان و در صورت نیاز اجرای آموزش ها برای کمیته های شهرستانی
- نظارت بر حسن اجرای برنامه در سطح شهرستان ها
- آموزش به ممیزان داخلی و خارجی در سطح شهرستان
- هدایت، نظارت و پایش ارزشیابی برنامه در سطح استان
- اخذ گزارش نتایج ممیزی های داخلی و خارجی و رتبه بندی مدارس و اعلام آن به کمیته ملی

- همکاری و پیگیری رفع مشکلات ایمنی، سلامت محیط و نواقص مشاهده شده در مدارس از طریق مرکز بهداشت و اداره کل نوسازی، توسعه و تجهیز مدارس استان
- ارسال گزارش جلسات و عملکرد به سطح بالاتر
- انجام سایر اموری که بر حسب مورد از طرف کمیته ملی اعلام می گردد

سطح شهرستانی

کمیته ای مرکب از ذی نفعان مطابق با کمیته استانی

ذینفعان خارجی

- مسئولین فرمانداری
- شورای تامین بهداشت شهرستان
- مسئولین کانون های فرهنگی، هنری (مساجد، شهرداری و .....)

وظایف کمیته شهرستانی

- نیازسنجی و تعیین امکانات و مشکلات موجود در سطح شهرستان
- اخذ سیاست ها، برنامه ها و دستورالعمل ها از کمیته استانی و ابلاغ به کمیته های مدارس
- اخذ نقطه نظرات و بازخوردها از کمیته های مدارس و ارائه پیشنهادها و نظرات به کمیته استانی
- تعیین مدارس مجری در سطح شهرستان
- برآورد هزینه ها در سطح شهرستان
- بررسی مشکلات موجود و برنامه ریزی برای رفع آنها در سطح شهرستان
- طراحی و اجرای برنامه های آموزشی و تفریحی در سطح شهرستان
- مشارکت در بازنگری و تدوین شرح وظایف و آیین نامه اجرایی مدارس مجری برنامه و ضوابط اعطای نشان
- برنامه ریزی و اجرای دوره ها و کارگاه های آموزشی در سطح شهرستان و در صورت نیاز اجرای آموزش ها برای کمیته های مدارس
- تشکیل تیم ممیزی خارجی (اعضای نیم ممیزی خارجی عبارتند از کارشناسان مرکز بهداشت شهرستان شامل: کارشناسان سلامت نوجوانان، جوانان و مدارس - آموزش سلامت - بهبود تغذیه - سلامت محیط و کار - میانسالان - مرکز مدیریت بیماری ها که بنا به نیاز و صلاحدید کمیته شهرستانی قابل تغییر می باشد)
- پایش و ارزشیابی مدارس مجری طرح (ممیزی خارجی) و اعلام رتبه مدارس به کمیته استانی
- هدایت، نظارت و پایش و ارزشیابی برنامه در سطح شهرستان
- نظارت بر حسن اجرای برنامه در سطح مدارس و در صورت نیاز ارائه مشاوره های فنی به مدارس مجری برنامه
- همکاری و پیگیری رفع مشکلات ایمنی، سلامت محیط و نواقص مشاهده شده در مدارس از طریق مرکز بهداشت و اداره کل نوسازی، توسعه و تجهیز مدارس شهرستان
- ارسال گزارش جلسات و عملکرد به سطح بالاتر
- انجام سایر اموری که بر حسب مورد از طرف کمیته استانی اعلام می گردد

کمیته سلامت مدرسه مرکب از:

- مدیر مدرسه یا معاون اجرایی مدرسه (رئیس کمیته)
- مربی بهداشت یا رابط بهداشت مدرسه (دبیر)
- مراقب پرورشی مدرسه
- نمایندگان معلمان مدرسه
- منتخب داوطلبان سلامت
- نمایندگان دانش آموزان یا شورای دانش آموزی مدرسه
- مسؤول بوفه و تهیه و توزیع مواد غذایی
- نماینده شوراهای محلی
- نماینده انجمن اولیا و مربیان

توجه:

اعضا کمیته مدرسه با نظر و صلاحدید رئیس کمیته مدرسه و کمیته شهرستانی و با توجه به نیازهای بهداشتی و ماهیت جامعه قابل افزایش است. این تیم رهبری و هدایت فعالیت های سلامت را در مدرسه به عهده دارد و کارکنان و دانش آموزان مدرسه را جهت ترویج مفهوم مدارس مروج سلامت آماده می کند.

فعالیت تیم مدرسه شامل موارد زیر خواهد بود:

- مدیریت در توسعه و ایجاد یک دیدگاه مشترک و تدوین یک برنامه عملیاتی
- تهیه برنامه زمانبندی برای اجرای برنامه
- اجرای برنامه مطابق برنامه عملیاتی و زمانبندی
- طراحی شیوه نظارت بر فعالیت های انجام شده از برنامه عملیاتی و تعیین مسئولیت ها برای اجرای فعالیت ها به طور آشکار
- تهیه گزارش فعالیت های انجام شده
- تشریح وظایف و توقعات اعضای تیم و نیز زمان برگزاری جلسات
- هدایت یا هماهنگی در جهت ازایه روش های ارائه اطلاعات به کارکنان مدرسه و اعضای جامعه و برنامه ریزی و اجرای دوره های آموزشی برای دانش آموزان، اولیا و کارکنان
- برقراری ارتباط با کارکنان بخش آموزش و بهداشت و درمان.
- به طور ایده آل تیم سلامت مدرسه بین ۸ و ۱۴ عضو دارد.

وظایف کمیته مدرسه

- تدوین و تعهد خط مشی سلامت مدرسه توسط مدیر مدرسه و نصب آن در محل های قابل دید در مدرسه
- برآورد و پیگیری تامین منابع آموزشی
- برآورد نیاز های بهداشتی مدرسه
- کمک به تعیین موضوعات بهداشتی که برای مدرسه از اولویت برخوردارند
- برآورد هزینه های سالانه

- ارتباط با شوراهای محلی و سایر افراد جامعه همکاری در جهت جلب مشارکت جامعه
- بررسی مشکلات موجود و برنامه ریزی برای رفع آنها در سطح مدرسه
- تصمیم گیری در مورد روشی که رهبران جامعه و دولت می توانند از آن طریق مدارس را به مکان های سالم تر و امن تر مبدل سازند مانند ساختن توالت های بهداشتی، کاهش تردد وسایل نقلیه در جاده ها و خیابان های مجاور مدرسه، جمع آوری زباله ها و برطرف کردن سایر آلودگی ها
- بررسی مشکلات بهداشتی موجود در سطح محله و برنامه ریزی برای رفع آنها از طریق جلب مشارکت جامعه
- ارائه پیشنهاد برای بازنگری و تولید منابع و محتوای آموزشی
- برنامه ریزی فعالیت های داوطلبانه
- تشکیل تیم ممیزی داخلی مدرسه متشکل از مراقب سلامت/ رابط بهداشت مدرسه، نماینده معلمان و کارکنان، نماینده اولیاء دانش آموزان و نماینده دانش آموزان
  - یک نفر از افراد تیم باید به عنوان سر ممیز انتخاب شود
  - کلیه اعضا تیم باید از طرف مدیر مدرسه ابلاغ داشته باشند
- برنامه ریزی برای انجام دوره ای ممیزی داخلی
- همکاری با ممیزان خارجی
- نظارت بر اجرای برنامه های ارایه خدمات و مراقبت های سلامت و آموزش سلامت در سطح مدرسه
- برگزاری نمایشگاه، بسیج، مسابقات، نمایش و... با موضوعات سلامت و طراحی دوره های آموزشی و تفریحی در سطح مدرسه
- برنامه ریزی برای مشارکت داوطلبان در برنامه های ملی و محلی سلامت
- کمک به افزایش ارتباط بین مدرسه و برنامه های مراکز بهداشتی، درمانی
- نظارت بر اجرای برنامه مراقبت های سلامت کارکنان
- همکاری و پیگیری رفع مشکلات ایمنی، سلامت محیط و نواقص مشاهده شده در مدارس از طریق کمیته های شهرستانی
- برداشتن گام هایی به منظور ارتقای ایمنی و امنیت مدرسه مانند ترده کشی و تعیین انتظامات
- تهیه گزارش و تشویق اعضا به ادامه کار
- ارسال گزارش جلسات به سطح بالاتر
- انجام سایر اموری که بر حسب مورد از طرف کمیته شهرستانی اعلام می گردد

زمان و نحوه ی تشکیل جلسات کمیته ها

زمان تشکیل جلسات

- کمیته کشوری هر ۶ ماه یکبار (حداقل ۲ بار در طول سال تحصیلی)
- کمیته های استانی هر ۳ ماه یکبار (حداقل ۴ بار)
- کمیته های شهرستانی هر ۲ ماه یکبار (حداقل ۶ بار)
- کمیته های مدرسه هر ماه یکبار (حداقل ۹ بار)

توجه:

در صورت نیاز تعداد جلسات کمیته ها افزایش خواهد یافت.

نحوه ی تشکیل جلسات

کمیته ها باید حداقل با تعداد نصف بعلاوه یک نفر تشکیل گردد

رئیس و دبیر کمیته باید در جلسات حضور داشته باشند

اعضاء، رئیس، دبیر و منشی کمیته ها با توافق و بنا به صلاحدید اعضای کمیته ها و هر ۶ ماه/ هر سال یکبار تعیین و یا قابل تغییر خواهند بود.

فرآیند ارزیابی و اعطای نشان به مدارس

بعد از انتخاب مدارس، چک لیست ممیزی داخلی در اختیار مدرسه قرار داده خواهد شد. این چک لیست توسط مدیر یا فرد منتخب مدیر تکمیل و به کمیته شهرستانی تحویل می شود. این کمیته موظف است چک لیست را بررسی و در صورت تایید (کسب حداقل ۸۰ امتیاز از ۱۰۰ امتیاز کل) ممیزی خارجی را با استفاده از چک لیست های مربوطه انجام دهد. در صورت عدم کسب حداقل امتیاز لازم، یک ماه به مدرسه فرصت داده می شود تا برای رفع مشکلات اقدام نماید. پس از گذشت یک ماه و رفع مشکلات، مجدد ممیزی داخلی و به دنبال آن ممیزی خارجی انجام خواهد شد. پس از انجام ممیزی خارجی نهایی و در صورت کسب حداقل ۸۰ امتیاز، مدرسه به عنوان مروج سلامت شناخته شده و به ترتیب زیر رتبه بندی خواهد شد.

😊	مدرسه مروج سلامت ۵ ستاره.....	۱۰۰ امتیاز
😊	مدرسه مروج سلامت ۴ ستاره.....	۹۹-۹۵ امتیاز
😊	مدرسه مروج سلامت ۳ ستاره.....	۹۴-۹۰ امتیاز
😊	مدرسه مروج سلامت ۲ ستاره.....	۸۹-۸۵ امتیاز
😊	مدرسه مروج سلامت ۱ ستاره.....	۸۴-۸۰ امتیاز

توجه:

- این فرآیند هر سال تکرار خواهد شد و اعطای مجدد نشان به کسب امتیاز لازم در ممیزی خارجی نهایی وابسته است.
- کسب حداقل ۸۰٪ امتیاز ها در هر بخش نیز ضروری است، به این معنی که:
  - در ممیزی داخلی مدرسه باید در بخش برنامه جامع آموزش سلامت حداقل ۱۱، در بخش ارائه خدمات بالینی در مدرسه حداقل ۱۳، در بخش سلامت محیط مدرسه حداقل ۱۸، در بخش بهبود تغذیه در مدارس حداقل ۱۰، در بخش تحرک فیزیکی و فعالیت بدنی در مدارس حداقل ۴، در بخش ارتقای سلامت کارکنان حداقل ۶، در بخش خدمات سلامت روان و مشاوره ای در مدارس حداقل ۱۰ و در بخش مشارکت والدین و جامعه در برنامه های سلامت در مدرسه و شبکه داوطلبان سلامت دانش آموزان نیز حداقل ۸ امتیاز کسب کرده باشد.
  - در ممیزی خارجی ۵ امتیاز به مدیریت مدرسه مروج سلامت اختصاص دارد. همچنین مدرسه باید در بخش برنامه جامع آموزش سلامت حداقل ۱۰، در بخش ارائه خدمات بالینی در مدرسه حداقل ۱۲، در بخش سلامت محیط مدرسه حداقل ۱۷، در بخش بهبود تغذیه در مدارس حداقل ۹، در بخش تحرک فیزیکی و فعالیت بدنی در مدارس حداقل ۴، در بخش ارتقای سلامت کارکنان حداقل ۶، در بخش خدمات سلامت روان و مشاوره ای در مدارس حداقل ۹ و در بخش مشارکت والدین و جامعه در برنامه های سلامت در مدرسه و شبکه داوطلبان سلامت دانش آموزان نیز حداقل ۸ امتیاز کسب کرده باشد.

چک لیست های ممیزی خارجی دو بخش است:

چک لیست " الف " مربوط به مشخصات عمومی مدرسه شامل نام مدرسه، کد مدرسه که توسط مسئول ملی برنامه به مدرسه تعلق می گیرد، آدرس و شماره تلفن مدرسه، منطقه (شهری، روستایی یا عشایری)، مقطع تحصیلی، نوع مدرسه (دخترانه، پسرانه یا مختلط)، نام مدیر مدرسه، تعداد دانش آموزان به تفکیک پایه تحصیلی، تعداد کلاس ها، دانش آموزان به تفکیک جنس و پایه تحصیلی، تعداد کلاس ها به تفکیک پایه تحصیلی، تعداد افراد مشارکت کننده در ارتقاء سلامت مدرسه (اولیا، مراقبان، دانش آموزان، معلمان و سایر کارکنان، افراد شوراهای محلی)، تعداد اعضا آموزش دیده تیم مروج سلامت در مدرسه (اولیا، مراقبان، دانش آموزان، معلمان و سایر کارکنان، افراد شوراهای محلی)، تعداد دانش آموزانی که بطور فعال در برنامه های مروج سلامت درگیرند به تفکیک جنس و پایه تحصیلی، مساحت مدرسه و فضاهای آموزشی، منطقه آموزش و پرورش، نام مراقب سلامت، طرح های بهداشتی که در مدرسه اجرا می شود مانند بهداشتیاریان، تعداد داوطلبان دانش آموزی، تعداد معلمان و سایر کارکنان.

چک لیست های " ب " مربوط به شاخص های مدارس مروج سلامت شامل چک لیست های:

۱. برنامه جامع آموزش سلامت
۲. ارائه خدمات بالینی در مدرسه
۳. سلامت محیط در مدرسه
۴. بهبود تغذیه در مدرسه
۵. تحرک فیزیکی و فعالیت بدنی در مدرسه
۶. ارتقای سلامت کارکنان مدرسه
۷. خدمات سلامت روان و مشاوره ای در مدرسه
۸. مشارکت والدین و جامعه در برنامه های سلامت در مدرسه و شبکه داوطلبان سلامت دانش آموزان

قوانین و مقررات مالی، بودجه

اعتبارات از ردیف ۱۲۷۵۰۰ دفتر سلامت و پیشگیری وزارت آموزش و پرورش و برنامه ۳۰۳۰۲ ردیف ۱۲۹۰۰۰۹ دفتر سلامت جمعیت، خانواده و مدارس وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به استان ابلاغ می گردد و قابل تخصیص به مدارس مجری طرح می باشد.

چک لیست ها:

چک لیست ممیزی داخلی

ملاحظات	امتیاز کسب شده	امتیاز کل	فعالیت ها
		۱۳	۱- برنامه جامع آموزش سلامت در مدارس
		۲	• وجود یک برد که در آن عناوین آموزشی مشخص باشد و نصب نشان مدرسه مروج سلامت در مدرسه
		۲	• برگزاری جلسات توجیهی دانش آموزان، معلمان، کارکنان با حضور کارشناسان بهداشت مدارس شهرستان
		۴	• وجود مطالب و منابع آموزشی مرتبط با سلامتی برای هر جزء از اجزای ۸ گانه HPS
		۱	• اجرای فعالیت های بهداشتی طبق تقویم مناسبت های بهداشتی
		۴	• ارائه آموزش های بهداشتی ویژه دانش آموزان، معلمان و کارکنان در قالب سخنرانی، مسابقات، نمایش و ... (استفاده از حداقل ۲ شیوه آموزشی)
		۱۷	۲- ارائه خدمات بالینی در مدرسه
		۲	• وجود یک شناسنامه سلامت برای هر دانش آموز
		۲	• واکسیناسیون دانش آموزان مدرسه
		۲	• انجام غربالگری در مدارس و شناسایی موارد نیازمند ارجاع
		۲	• وجود جعبه کمک های اولیه استاندارد در مدرسه
		۱	• وجود حداقل یک نفر فرد آموزش دیده برای انجام کمک های اولیه
		۲	• پیگیری موارد ارجاع شده
		۲	• وجود اتاق بهداشت مجهز کامل
		۲	• وجود مراقب سلامت/ رابط بهداشت در مدارس به طور منظم و یا با برنامه تعیین شده
		۲	• وجود پرونده تکمیل شده سلامت مدرسه
		۲۲	۳- سلامت محیط در مدرسه
		۲	• مکان و فضای مناسب مدرسه
		۲	• فضای مناسب کلاس ها، آزمایشگاه و ...
		۴	• دسترسی به آب آشامیدنی سالم
		۲	• دستشویی و توالت های بهداشتی

		۱	• دفع بهداشتی فاضلاب
		۲	• نور و حرارت کافی، صدا، رطوبت، تهویه کلاس‌ها، آزمایشگاه و .....
		۲	• ایمنی محیط مدرسه
		۱	• دفع بهداشتی زباله و وجود سطل زباله‌های کافی
		۲	• رعایت ایمنی و اقدامات مؤثر پیشگیری از حوادث
		۲	• پاکیزگی و تمیزی محیط مدرسه
		۱	• اهتمام در ایجاد فضای سبز در مدارس
		۱	• فعالیت های زیست محیطی
		۱۳	۴- بهبود تغذیه در مدارس
		۳	• وجود و رعایت فضای فیزیکی و تجهیزات پایگاه تغذیه سالم
		۱	• نصب دستورالعمل مواد خوراکی مجاز و غیر مجاز در معرض دید دانش آموزان
		۲	• رعایت فروش و مصرف مواد خوراکی سالم
		۲	• نظارت و بازدید منظم از بوفه توسط مراقب سلامت/ رابط بهداشت و کارشناسان آموزش و پرورش و معاونت بهداشتی
		۲	• داشتن گواهی صحت سلامت و مجوز فعالیت متصدی پایگاه و فروشنده مواد خوراکی
		۲	• برنامه‌های فرهنگ سازی تغذیه سالم در مدارس
		۱	• نظارت بر اجرای صحیح شیر مدارس
		۵	۵- تحرک فیزیکی و فعالیت بدنی در مدارس
		۱	• انجام فعالیت جسمی دانش آموزان در زنگ ورزش و تربیت بدنی
		۱	• اجرای فعالیت های فوق برنامه
		۱	• اجرای برنامه های آموزشی و فرهنگی
		۱	• فراهم آوردن فرصت مناسب برای حضور تمامی دانش آموزان در ورزش صبحگاهی
		۱	• فراهم آوردن حداقل امکانات لازم برای فعالیت جسمی دانش آموزان در مدرسه
		۸	۶- ارتقای سلامت کارکنان مدرسه
		۲	• وجود یک شناسنامه سلامت برای هر یک از معلمان و کارکنان
		۲	• انجام غربالگری سالیانه معلمان و کارکنان و شناسایی موارد نیازمند ارجاع
		۲	• پیگیری موارد ارجاع شده

		۱	• اهتمام در ایجاد تسهیلات اجتماعی، تفریحی، ورزشی برای معلمان و کارکنان مدرسه
		۱	• شرکت معلمان و کارکنان مدرسه در دوره های آموزشی ضمن خدمت مرتبط با سلامت
		۱۲	۷- خدمات سلامت روان و مشاوره‌ای، در مدارس
		۲	• وجود مشاور تمام وقت یا نیمه وقت
		۲	• وجود برنامه‌های اجتماعی و تفریحی در مدارس
		۱	• آموزش مهارت‌های زندگی به دانش آموزان در مدارس براساس کتابچه روان بهداشتیار در ساعات پرورشی توسط آموزگاران دوره دیده
		۱	• آموزش اولیای دانش آموزان در زمینه مهارت های فرزند پروری
		۲	• شناسایی دانش آموزان در معرض خطر آسیب‌های اجتماعی و رفتارهای پرخطر
		۱	• ارائه خدمات خاص به دانش آموزان در معرض خطر آسیب‌های اجتماعی و رفتارهای پرخطر و خانواده هایشان
		۲	• شناسایی اختلالات روانی و رفتاری در دانش آموزان و ارائه خدمات به دانش آموزان شامل ارجاع، پیگیری و مراقبت
		۱	• عدم اجرای تنبیهات جسمی و روانی دانش آموزان
		۱۰	۸- مشارکت والدین و جامعه در برنامه‌های ارتقای سلامت در مدارس و شبکه داوطلبان سلامت دانش آموزان
		۲	• بررسی مسائل سلامت مدرسه در انجمن اولیاء و مربیان
		۱	• جلب مشارکت و پشتیبانی سازمان ها، انجمن‌های محلی، خیرین و ... از مدرسه مروج سلامت (مالی، نیروی انسانی، ...)
		۲	• اجرا برنامه های آموزش سلامت برای خانواده های دانش آموزان و اعضای جامعه پیرامون و مرتبط با مدرسه
		۱	• وجود تیم بهداشتیاران آموزش دیده در مدرسه (در ۵ گروه اصلی)
		۱	• اقدامات مؤثر در ارتقاء فعالیت بهداشتیاران
		۱	• فعال بودن شبکه داوطلبان سلامت دانش آموزی در مدرسه
		۱	• آموزش سلامت توسط همسالان آموزش دهنده
		۱	• فعال بودن شورای دانش آموزی در مسائل مربوط به سلامت مدرسه
		۱۰۰	جمع

دستورالعمل تکمیل ممیزی داخلی:

۱- برنامه جامع آموزش سلامت در مدارس

- وجود یک برد که در آن عناوین آموزشی که در مدرسه آموزش داده می شود مشخص باشد ۱ امتیاز، وجود نشان مدرسه مروج سلامت ۱ امتیاز، در غیر اینصورت امتیاز صفر (جمع ۲ امتیاز)
- برگزاری جلسه توجیهی برای دانش آموزان ۱، جلسه برای معلمان و کارکنان ۱ با حضور کارشناسان بهداشت مدارس شهرستان امتیاز (۲ امتیاز)
- وجود مطالب و منابع آموزشی مرتبط با سلامتی در قالب بروشور و پمفلت یا نصب تراکت و پوستر آموزشی و فیلم های آموزشی برای هر جزء از اجزای ۸ گانه مدارس مروج سلامت ۵/۰ امتیاز (جمع ۴ امتیاز)
- اجرای حداقل دو فعالیت بهداشتی طبق تقویم مناسبت های بهداشتی ۱، یک فعالیت ۰/۵ امتیاز و عدم اجرا صفر امتیاز (جمع ۱ امتیاز)
- ارائه دو شیوه ی آموزشی آموزش های بهداشتی برای دانش آموزان و دو شیوه ی آموزشی برای معلمان و کارکنان ۴، یک شیوه ی آموزشی برای هر کدام ۲ امتیاز و عدم اجرا صفر امتیاز (جمع ۴ امتیاز)

۲- ارائه خدمات بالینی در مدرسه

- وجود شناسنامه سلامت برای بیش از ۹۰٪ دانش آموزان ۲، بین ۵۰ تا ۹۰٪ یک و زیر ۵۰٪ صفر امتیاز (جمع ۲ امتیاز)
- واکسیناسیون بالای ۹۰٪ دو، بین ۹۰ تا ۱۰۰٪ یک و زیر ۹۰٪ صفر امتیاز (جمع ۲ امتیاز)
- غربالگری و ارجاع کامل موارد در انتهای هر فصل مطابق دستورالعمل ۲، ناقص ۱ و عدم اجرا صفر امتیاز (جمع ۲ امتیاز)
- وجود جعبه کمک های اولیه که بطور کامل مطابق مقررات بهداشت حرفه ای است ۲، وجود جعبه کمک های اولیه که بطور کامل مطابق مقررات بهداشت حرفه ای نیست ۱ و عدم وجود جعبه کمک های اولیه صفر امتیاز (جمع ۲ امتیاز)
- وجود حداقل یک نفر فرد آموزش دیده برای انجام کمک های اولیه مطابق مقررات بهداشت حرفه ای ۱ و عدم وجود صفر امتیاز (جمع ۱ امتیاز)
- پیگیری کامل موارد ارجاع شده در انتهای هر فصل مطابق دستورالعمل ۲، ناقص ۱ و عدم اجرا صفر امتیاز (جمع ۲ امتیاز)
- وجود اتاق بهداشت مجهز کامل مطابق ماده ۲۸ آئین نامه بهداشت محیط مدارس ۲، تجهیزات ناقص ۱ و عدم وجود صفر امتیاز (جمع ۲ امتیاز)
- وجود مراقب سلامت یا رابط بهداشت در مدارس به طور منظم و یا با برنامه تعیین شده بر اساس آئین نامه اجرایی تامین، حفظ و ارتقای سلامت جسمی، روانی و اجتماعی دانش آموزان حداقل ۳ روز در هفته ۲، کمتر از ۳ روز ۱ و عدم وجود صفر امتیاز (جمع ۲ امتیاز)
- وجود پرونده سلامت مدرسه تکمیل شده مطابق دستورالعمل ۲، ناقص ۱ و عدم تکمیل صفر امتیاز (جمع ۲ امتیاز)

۳- سلامت محیط در مدرسه (مطابق آئین نامه بهداشت محیط مدارس)

- اگر مکان و فضای مدرسه از نظر محل احداث، مساحت زمین، نقشه ساختمانی و .... مناسب است ۲ امتیاز
  - اگر دیوارها، کف، سقف، ابعاد کلاس ها، آزمایشگاه و... مناسب است ۲ امتیاز
  - اگر آب مصرفی مورد تایید بهداشت محیط محل باشد، حجم آب مورد استفاده متناسب با تعداد دانش آموزان باشد، آبخوری به تعداد کافی (برای هر ۴۵ دانش آموز یک آبخوری)، از سرویس های بهداشتی کاملاً مجزا و سالم و بهداشتی باشد جمع ۴ امتیاز
  - اگر دست شویی و توالت ها سالم و بهداشتی و به تعداد کافی باشند (برای هر ۴۰ دانش آموز یک توالت و برای هر ۶۰ دانش آموز یک دستشویی) و اگر لوله کشی صابون مایع در مدرسه وجود داشته و قابل استفاده باشد ۲ امتیاز
  - اگر دفع فاضلاب به روش بهداشتی انجام می شود ۱ امتیاز
  - اگر نور و حرارت کلاس ها، آزمایشگاه و ... کافی باشد و شرایط آن ها از نظر صدا، رطوبت و تهویه مناسب باشد ۲ امتیاز
  - اگر محیط مدرسه از نظر وسایل اطفاء حریق، راه های فرار، اصول طراحی سازه های ایمنی و .... ایمن باشد ۲ امتیاز
  - وجود سطل زباله کافی در کلاس ها به تناسب مساحت هر کلاس و در سایر قسمت ها و دفع بهداشتی زباله ۱ امتیاز
  - رعایت ایمنی و اقدامات پیشگیری از حوادث ۲ امتیاز (پله ها، بالکن / تراس، وسایل اعلام و اطفاء حریق، حوض و.....)
  - پاکیزگی و تمیزی محیط مدرسه ۲ امتیاز
  - فضای سبز به ازای هر دانش آموز ۰/۵ متر مربع ۱، کمتر از آن ۰/۵ و فقدان فضای سبز صفر امتیاز
  - اگر در مدرسه اقداماتی برای تفکیک و جداسازی زباله و صرفه جویی در مصرف کاغذ مانند قرار دادن سطل های جداگانه و آموزش دانش آموزان برای استفاده از آن ها انجام می شود ۱ امتیاز
- ۴- بهبود تغذیه در مدارس
- وجود مکانی در مدرسه که مواد خوراکی به عنوان میان وعده از طریق آن به دانش آموزان عرضه می گردد ۱، ساختمان آن مطابق با آئین نامه بهداشت محیط مدارس باشد ۱ و وجود تجهیزات لازم ۱ امتیاز (جمع ۳ امتیاز)
  - اگر فهرست مواد غذایی قابل عرضه و جدول مواد غذایی که عرضه آن در پایگاه های تغذیه سالم غیر مجاز است در محل مناسب و در معرض دید دانش آموزان و کارکنان نصب شده باشد ۱ (مجاز ۰/۵ و غیر مجاز نیز ۰/۵) در غیر اینصورت صفر امتیاز
  - مطابق دستورالعمل بهداشتی پایگاه تغذیه سالم و تعاونی های مدارس رعایت فروش انواع خوراکی های بسته بندی شده ۰/۵، مصرف خوراکی های سالم شامل لقمه سالم ۰/۵ و غذاهای پخته شده به شرط داشتن کلیه شرایط ۱ امتیاز (جمع ۲ امتیاز)
  - نظارت و بازدید منظم بوفه توسط مراقب سلامت/ رابط بهداشت ۱ و توسط کارشناسان معاونت بهداشتی و یا آموزش و پرورش نیز ۱ امتیاز (جمع ۲ امتیاز)
  - مطابق دستورالعمل بهداشتی پایگاه تغذیه سالم و تعاونی های مدارس اگر فروشنده مواد خوراکی شرایط لازم برای اخذ تایید صلاحیت کار در پایگاه تغذیه سالم را داشته باشد ۱ و شرایط لازم برای تصدی پایگاه و فروش مواد خوراکی را داشته باشد نیز ۱ امتیاز (جمع ۲ امتیاز)

- انجام برنامه های فرهنگی، آموزشی، اجتماعی نظیر مناسبت های تغذیه ای، جشنواره غذا و ... برای آموزش و تشویق دانش آموزان و کارکنان به استفاده از مواد خوراکی سالم و استفاده نکردن از مواد خوراکی کم ارزش تغذیه ای بیشتر از دو برنامه ۲، یک یا دو برنامه ۱ و عدم اجرای برنامه های فرهنگ سازی تغذیه صفر امتیاز (جمع ۲ امتیاز)
- نظارت بر نحوه ی نگهداری، توزیع و مصرف مواد غذایی در مدارس ۱ امتیاز (نحوه ی صحیح نگهداری ۰/۵ و نحوه ی صحیح مصرف ۰/۵ امتیاز)

۵- تحرک فیزیکی و فعالیت بدنی در مدارس

- اگر در زنگ ورزش و تربیت بدنی دانش آموزان فعالیت های بدنی انجام می دهند ۱ در غیر اینصورت صفر امتیاز
- در صورت فراهم بودن فرصت حضور تمامی دانش آموزان در ورزش صبحگاهی ۱ امتیاز
- اجرای فعالیت های فوق برنامه مانند راه پیمایی، کوهنوردی، تیم های ورزشی و ..... ۱ امتیاز
- اجرای برنامه های آموزشی در خصوص اهمیت و تشویق دانش آموزان، معلمان و اولیاء به انجام فعالیت فیزیکی و مزایا و معایب ناشی از بی تحرکی و بیمار یهای ناشی از آن ۰/۵ امتیاز و برگزاری مسابقات مقاله نویسی، قصه نویسی، نقاشی و ... با موضوعاتی مانند مزایای ورزش، معایب ورزش نکردن، مضرات چاقی ۰/۵ امتیاز
- اگر حداقل امکانات مانند محیط مناسب و وسایل لازم برای فعالیت جسمی دانش آموزان در مدرسه فراهم باشد ۱ امتیاز (هر کدام ۰/۵ امتیاز)

۶- ارتقای سلامت کارکنان مدرسه

- وجود شناسنامه سلامت برای بیش از ۹۰٪ معلمان و کارکنان ۲، بین ۵۰ تا ۹۰٪ یک و زیر ۵۰٪ صفر امتیاز (جمع ۲ امتیاز)
- انجام غربالگری ۱ و شناسایی موارد نیازمند ارجاع ۱ امتیاز (جمع ۲ امتیاز)
- پیگیری کامل موارد ارجاع شده مطابق دستورالعمل ۲، ناقص ۱ و عدم اجرا صفر امتیاز (جمع ۲ امتیاز)
- اگر تسهیلات اجتماعی، تفریحی، ورزشی مانند تسهیلات استفاده از مکان های ورزشی، شرکت در اردو های زیارتی، تفریحی و ... فراهم باشد ۱ امتیاز

- اگر معلمان و کارکنان در دوره های آموزشی ضمن خدمت مرتبط با سلامت شرکت دارند ۱ امتیاز

۷- خدمات سلامت روان و مشاوره ای، در مدارس

- وجود مشاور تمام وقت ۲، نیمه وقت ۱ و عدم وجود مشاور صفر امتیاز (جمع ۲ امتیاز)
- وجود برنامه های اجتماعی و تفریحی در مدارس (مانند اردوها، اجرای مناسبت ها و ...) ۱ امتیاز
- آموزش دانش آموزان به منظور توانمند سازی آنها در زمینه مهارت های زندگی از طریق برگزاری کلاس ها و سایر فعالیت های آموزشی توسط آموزگاران دوره دیده ۱ امتیاز
- آموزش اولیای دانش آموزان به منظور توانمند سازی آنها در زمینه مهارت های فرزند پروری از طریق برگزاری کلاس ها و سایر فعالیت های آموزشی توسط افراد دوره دیده ۱ امتیاز

- شناسایی ۹۰ تا ۱۰۰٪ دانش‌آموزان در معرض خطر آسیب‌های اجتماعی و رفتارهای پرخطر (مانند فرزندان طلاق، فقر اقتصادی، بیش‌فعالی، خودکشی، سوء مصرف مواد، سیگار و ...) ۲، بین ۵۰ تا ۹۰٪ یک و زیر ۵۰٪ (جمع امتیاز ۲ امتیاز)
- ارائه خدمات خاص به دانش‌آموزان در معرض خطر آسیب‌های اجتماعی و رفتارهای پرخطر ۱ و خانواده هایشان ۱ امتیاز (جمع ۲ امتیاز)
- شناسایی اختلالات روانی و رفتاری در دانش‌آموزان ۱ و ارائه خدمات مداخله‌ای و حمایتی نظیر ارجاع، پیگیری و مراقبت زیر نظر مدیریت مدرسه و ثبت موارد مذکور در شناسنامه بهداشتی آنها ۱ امتیاز (جمع ۲ امتیاز)
- عدم اجرای تنبیهات جسمی و روانی دانش‌آموزان مانند تهدید، کتک زدن، بیرون انداختن از کلاس، ایستاده نگهداشتن در کلاس و ... ۱ امتیاز
- ۸- مشارکت والدین و جامعه در برنامه‌های ارتقای سلامت در مدارس و شبکه داوطلبان سلامت دانش‌آموزان
- اگر مدرسه دارای انجمن اولیاء و مربیان فعال است که بطور مرتب تشکیل جلسه می‌دهد ۱ و در جلسات آن موضوعات بهداشتی بررسی شده است ۱ (جمع ۲ امتیاز)
- مشارکت و پشتیبانی مالی و معنوی سازمان‌های دولتی و نیمه دولتی مانند شهرداری مناطق، انجمن‌های محلی مانند شوراهای شهر و روستا و سازمان‌های غیردولتی مانند خیرین و ... ۱ امتیاز
- اجرای برنامه‌های آموزشی برای خانواده‌ها ۱ و برای افراد جامعه پیرامون مدرسه که به نحوی به سلامت مدرسه ارتباط دارند مانند فروشنده‌های مواد غذایی و ... ۱ امتیاز
- اگر مدرسه تیم بهداشتیاران آموزش دیده در ۵ گروه اصلی را دارد ۲ امتیاز، اگر حداقل ۳ گروه دارد ۱ و اگر وجود ندارد صفر امتیاز.
- اگر اقداماتی مانند تشکیل کلاس‌های مدون / جلسات مستمر آموزشی و ... برای ارتقاء فعالیت‌های بهداشتیاران انجام می‌شود ۱ امتیاز
- اگر شبکه داوطلبان سلامت دانش‌آموزی فعال وجود دارد ۱ امتیاز
- اگر برنامه‌های آموزش سلامت توسط همسالان آموزش داده می‌شود ۱ امتیاز
- اگر شوراهای دانش‌آموزی فعال در زمینه سلامت مدرسه (شناسایی و حل مشکلات) وجود دارد ۱ امتیاز
- پس از بررسی چک لیست ممیزی داخلی توسط کمیته شهرستانی اگر مجموع امتیازها حداقل ۸۰ و امتیاز هر بخش طبق جدول ارائه برای رتبه بندی باشد، مدرسه شرایط لازم برای انجام ممیزی خارجی اولیه را دارا است، در غیر اینصورت باید پس از رفع مشکلات دوباره ممیزی داخلی انجام شده و در صورت اطمینان از امتیاز کسب شده مراتب به کمیته شهرستانی برای انجام ممیزی خارجی اطلاع داده شود.

چک لیست های ممیزی خارجی:

چک لیست مدارس مروج سلامت	
چک لیست " الف " - مشخصات کلی مدرسه مروج سلامت	
نام مدرسه:	کد مدرسه □□-□□-□□-□□
آدرس مدرسه:	
تلفن مدرسه:	
منطقه: شهری ☐ روستایی ☐ عشایری ☐	
مقطع تحصیلی: ابتدایی ☐ راهنمایی ☐ دبیرستان ☐	
نوع مدرسه: دولتی ☐ غیرانتفاعی ☐ غیره با ذکر نام ☐	
نام مدیر مدرسه:	
نام مراقب سلامت:	
تعداد دانش آموزان: ..... تعداد کارکنان: معلمین..... سایر کارکنان	
مساحت مدرسه: ..... مساحت فضاهای آموزشی (بطور متوسط):	
تعداد دانش آموزان به تفکیک پایه تحصیلی:	
اول ..... دوم ..... سوم ..... چهارم ..... پنجم	
تعداد کلاس ها به تفکیک پایه تحصیلی:	
اول ..... دوم ..... سوم ..... چهارم ..... پنجم	
تعداد اعضا آموزش دیده تیم مروج سلامت (مشارکت کننده در ارتقاء سلامت مدرسه):	
اولیاء ..... مربیان ..... دانش آموزان ..... معلمین ..... سایر کارکنان ..... شوراهای محلی	
تعداد دانش آموزانی که بطور فعال در برنامه های مروج سلامت همکاری دارند به تفکیک پایه تحصیلی:	
اول ..... دوم ..... سوم ..... چهارم ..... پنجم	
آیا مدارک و مستندات لازم در مدرسه مروج سلامت موجود است؟ (۱ امتیاز) ☐ بله ☐ خیر	
آیا کمیته سلامت مدرسه مطابق دستورالعمل تشکیل شده و صورجلسات آن موجود است؟ (۰/۵ امتیاز) ☐ بله ☐ خیر	
آیا کمیته سلامت مدرسه مشکلات را شناسایی و نسبت به حل آنها اقدام کرده است؟ (۱/۵ امتیاز) ☐ بله ☐ خیر	
آیا برنامه عملیاتی به منظور حل مشکلات سلامت مدرسه تهیه شده است؟ (۱/۵ امتیاز) ☐ بله ☐ خیر	
آیا مشکلات سلامت مدرسه به منظور جلب حمایت های مالی و اجرایی و جلب همکاری، به سطوح مدیریتی آموزش و پرورش و سایر سازمان های مرتبط گزارش شده است؟ (۰/۵ امتیاز) ☐ بله ☐ خیر	

چک لیست "ب" - شاخص های مدرسه مروج سلامت

ملاحظات	امتیاز کسب شده	امتیاز کل	عنوان
		۱۲	۱- چک لیست برنامه جامع آموزش سلامت
مشاهده تابلوی اطلاع رسانی		۱	آیا تابلو اطلاع رسانی در خصوص فعالیت های آموزشی مدرسه مروج سلامت در مدرسه وجود دارد؟ بله ☐ خیر ☐
مشاهده نشان مدرسه		۱	آیا نشان مدرسه مروج سلامت در مدرسه وجود دارد؟ بله ☐ خیر ☐
مشاهده مدارک و مستندات		۱	آیا فردی به عنوان هماهنگ کننده برنامه های آموزشی مروج سلامت در مدرسه تعیین شده است؟ بله ☐ خیر ☐
مشاهده مستندات جلسات		۲	آیا جلسات توجیهی برای دانش آموزان، معلمان و کارکنان برگزار شده است؟ بله ☐ خیر ☐
مشاهده محتوی آموزشی موجود		۲	آیا محتوی آموزشی در ارتباط با موارد ۸ گانه اجزاء HPS برای دانش آموزان، معلمان و کارکنان، اولیاء در مدرسه وجود دارد؟ بله ☐ خیر ☐
مشاهده مستندات توزیع مانند لیست توزیع و...		۲	آیا محتوی آموزشی بین دانش آموزان، کارکنان و اولیاء توزیع شده است؟ بله ☐ خیر ☐
مشاهده مستندات و گزارش مراسم		۱	آیا مراسم گرامیداشت مناسبت های بهداشتی در مدرسه برگزار شده است؟ بله ☐ خیر ☐
مشاهده برنامه آموزشی و مستندات آن		۲	آیا آموزش های بهداشتی ویژه دانش آموزان، معلمان و کارکنان ارائه شده است؟ بله ☐ خیر ☐
ملاحظات:			

ملاحظات	امتیاز کسب شده	امتیاز کل	عنوان
		۱۶	۲- چک لیست ارائه خدمات بالینی در مدرسه
مطابق ماده ۲۸ آئین نامه بهداشت محیط مدارس		۲	آیا اتاق بهداشت مجهز در مدرسه وجود دارد؟ بله ☐ خیر ☐
مطابق آئین نامه اجرایی تامین، حفظ و ارتقای سلامت جسمی، روانی و اجتماعی دانش آموزان		۲	آیا مراقب سلامت/ رابط بهداشت بطور منظم یا با برنامه تعیین شده در مدرسه حضور دارد؟ بله ☐ خیر ☐
مطابق دستورالعمل ایمنسازی		۱	آیا واکسیناسیون دانش آموزان طبق دستورالعمل انجام شده و اطلاعات آن در دسترس می باشد؟ بله ☐ خیر ☐
		۲	آیا هر دانش آموز یک شناسنامه سلامت دارد؟ بله ☐ خیر ☐
مطابق دستورالعمل شناسنامه سلامت دانش آموز		۲	آیا شناسنامه بهداشتی دانش آموزی به درستی تکمیل و معاینات روتین پزشکی و غیر پزشکی شده است؟ بله ☐ خیر ☐
مطابق دستورالعمل شناسنامه سلامت دانش آموز		۱	آیا موارد نیازمند ارجاع شناسایی شده اند؟ بله ☐ خیر ☐
مطابق دستورالعمل شناسنامه سلامت دانش آموز		۱	آیا نظام ارجاع در مدرسه اجرا می شود؟ بله ☐ خیر ☐
مطابق دستورالعمل شناسنامه سلامت دانش آموز		۱	آیا موارد ارجاع شده پیگیری می شوند؟ بله ☐ خیر ☐
مطابق دستورالعمل پرونده سلامت مدرسه		۲	آیا پرونده سلامت مدرسه به درستی تکمیل می شود؟ بله ☐ خیر ☐
مطابق مقررات بهداشت حرفه ای		۱	آیا جعبه کمک های اولیه در مدرسه وجود دارد؟ بله ☐ خیر ☐
مطابق مقررات بهداشت حرفه ای		۱	آیا آموزش کمک های اولیه در مدرسه به مسئولین و دانش آموزان ارائه گردیده و حداقل یک فرد آموزش دیده نفر برای انجام کمک های اولیه در مدرسه حضور دارد؟ بله ☐ خیر ☐
ملاحظات:			

ملاحظات	امتیاز	امتیاز	عنوان
	کسب شده	کل	
		۲۱	۳- چک لیست سلامت محیط مدرسه
مطابق ردیف ۲۸ تا ۳۰، ۳۳، ۵۱، ۵۶ چک لیست بازرسی بهداشتی از مدارس		۲	آیا مکان و فضای مدرسه مناسب است؟ ☐ بله ☐ خیر
مطابق ردیف ۳۷، ۳۹، ۴۰ تا ۴۲، ۴۴، ۴۵، ۵۱ چک لیست بازرسی بهداشتی از مدارس		۲	آیا فضای کلاس ها، آزمایشگاه و ... مناسب است؟ ☐ بله ☐ خیر
مطابق ردیف ۳۶ چک لیست بازرسی بهداشتی از مدارس		۳	آیادسترسی به آب آشامیدنی سالم وجود دارد؟ ☐ بله ☐ خیر
مطابق ۳۴ و ۳۵ چک لیست بازرسی بهداشتی از مدارس		۱/۷۵	آیا توالت ها و دستشویی ها سالم و بهداشتی هستند؟ ☐ بله ☐ خیر
مطابق ردیف ۳۱ چک لیست بازرسی بهداشتی از مدارس		۰/۷۵	آیا دفع قاضلاب سالم و بهداشتی هستند؟ ☐ بله ☐ خیر
مطابق ردیف ۲۲ و ۵۲ تا ۵۴ چک لیست بازرسی بهداشتی از مدارس		۲	آیا نور و حرارت، صدا، رطوبت، تهویه کلاس ها، آزمایشگاه و ... مناسب و کافی است؟ ☐ بله ☐ خیر
مطابق ۴۹، ۵۵، ۵۷، ۵۹، ۶۰، ۶۴ چک لیست بازرسی بهداشتی از مدارس		۲	آیا محیط مدرسه ایمن است؟ ☐ بله ☐ خیر
مطابق ردیف ۳۲ چک لیست بازرسی بهداشتی از مدارس		۰/۵	آیا مکان های دفع زباله وسطل زباله به تعداد کافی وجود دارد؟ ☐ بله ☐ خیر
مطابق ردیف ۴۶، ۵۰، ۵۵ چک لیست بازرسی بهداشتی از مدارس		۳	آیا موارد ایمنی رعایت و برای پیشگیری از حوادث اقدام شده است؟ ☐ بله ☐ خیر
مطابق دستورالعمل ضمیمه		۲	آیا محیط مدرسه پاک و تمیز است و مدرسه مسئول نظافت دارد؟ ☐ بله ☐ خیر
به ازاء هر دانش آموز ۰,۵ متر مربع		۱	آیا فضای سبز در مدرسه وجود دارد؟ ☐ بله ☐ خیر
مطابق مقررات محیط زیست و دستورالعمل ضمیمه		۱	آیا فعالیت های زیست محیطی در مدرسه انجام می شود؟ ☐ بله ☐ خیر
ملاحظات:			

ملاحظات	امتیاز کسب شده	امتیاز کل	عنوان
			۱۲
مطابق ردیف ۱۲، ۱۸، ۳۳، ۳۴، ۴۳، ۴۵، ۴۸ تا ۵۰ چک لیست بازرسی بهداشتی از بوفه مدارس		۴	آیا فضای فیزیکی به عنوان پایگاه تغذیه سالم موجود است وتجهیزات لازم را دارد؟ ☐ بله ☐ خیر
مطابق ردیف ۱۴ و ۳۱ چک لیست بازرسی بهداشتی از بوفه مدارس		۲	آیا مواد غذایی و نوشیدنی سالم در مدرسه موجود و دستورالعمل مواد خوراکی مجاز و غیر مجاز در معرض دید دانش آموزان نصب شده است؟ ☐ بله ☐ خیر
مشاهده شرح بازدید و نواقص ثبت شده		۱	آیا نظارت و بازدید منظم از بوفه توسط مراقب سلامت/ رابط بهداشت و کارشناسان آموزش و پرورش و معاونت بهداشتی انجام می شود؟ ☐ بله ☐ خیر
مطابق ردیف ۴، ۷، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۳ و ۳۶ چک لیست بازرسی بهداشتی از بوفه مدارس		۲	آیا معاینات منظم کارکنان مدرسه که در بخش تهیه و توزیع مواد غذایی کار می کنند انجام می شود و این کارکنان گواهی صحت سلامت و مجوز فعالیت متصدی پایگاه و فروش مواد خوراکی را دارند؟ ☐ بله ☐ خیر
مشاهده مستندات برنامه		۱	آیا مدرسه برنامه خاصی به منظور فرهنگ سازی تغذیه سالم دارد؟ ☐ بله ☐ خیر
مطابق ردیف ۱۴، ۱۶، ۱۹، ۲۰، ۲۱، ۲۶، ۴۷ و ۵۶ چک لیست بازرسی بهداشتی از بوفه		۲	آیا بر نگهداری، توزیع و مصرف مواد غذایی نظارت می شود؟ ☐ بله ☐ خیر
ملاحظات:			

ملاحظات	امتیاز کسب شده	امتیاز کل	عنوان
			۱۲
مشاهده مستندات		۲	آیا فهرست مواد غذایی و نوشیدنی سالم و مجاز قابل عرضه در مدرسه موجود و فهرست مواد غذایی که عرضه آنها غیر مجاز است در معرض دید دانش آموزان قرار دارد؟ بله ☐ خیر ☐
مشاهده شرح نظارت و بازدید		۳	آیا نظارت و بازدید توسط مراقب سلامت/ رابط بهداشت و کارشناسان آموزش و پرورش و مرکز بهداشت مبنی بر عدم عرضه مواد غذایی غیر مجاز انجام می شود؟ بله ☐ خیر ☐
"		۲	آیا بر مصرف مواد غذایی نظارت می شود؟ بله ☐ خیر ☐
"		۳	آیا عدم مصرف سوسیس، کالباس و نوشیدنی های گازدار در مدرسه رعایت می شود؟
مشاهده مستندات		۲	آیا مدرسه برنامه خاصی به منظور آموزش دانش آموزان و فرهنگ سازی تغذیه سالم دارد؟ بله ☐ خیر ☐

این چک لیست شامل ۵ سوال و مجموع امتیازهای این بخش ۱۲ است.

اگر فضای فیزیکی به عنوان پایگاه های تغذیه سالم/ بوفه بهداشتی و یا تعاونی های آموزشی موجود نیست :

- در معرض دید قرار داشتن فهرست مواد غذایی و نوشیدنی سالم و مجاز قابل عرضه در مدرسه ۱ امتیاز و وجود فهرست مواد غذایی که عرضه آنها غیر مجاز است ۱ امتیاز (مجموع ۲ امتیاز)
- انجام نظارت و بازدید توسط مراقب سلامت/ رابط بهداشت ۱ امتیاز، توسط کارشناسان آموزش و پرورش ۱ امتیاز و توسط کارشناسان مرکز بهداشت/ بهورز مبنی بر عدم عرضه مواد غذایی غیر مجاز ۱ امتیاز (مجموع ۳ امتیاز)
- نظارت بر مصرف مواد غذایی مورد استفاده دانش آموزان و همچنین لقمه های خانگی ۲ امتیاز
- عدم مصرف سوسیس ۱ امتیاز، کالباس ۱ امتیاز و نوشیدنی های گازدار در مدرسه ۱ امتیاز (مجموع ۳ امتیاز)
- وجود برنامه های خاص که به سلامت دانش آموزان کمک نماید مانند جشنواره غذا، مناسبت های تغذیه ای و .... برای آموزش و تشویق دانش آموزان و کارکنان به استفاده از مواد خوراکی سالم و استفاده نکردن از مواد خوراکی کم ارزش تغذیه ای بیشتر از دو برنامه ۲، یک یا دو برنامه ۱ و عدم اجرای برنامه های فرهنگ سازی تغذیه صفر امتیاز.

ملاحظات	امتیاز کسب شده	امتیاز کل	عنوان
		۵	۵- چک لیست تحرک فیزیکی و فعالیت بدنی
مشاهده برنامه درسی کلاس ها و مصاحبه با دانش آموزان و معلمین ورزش و تربیت بدنی و در صورت امکان حضور در زنگ ورزش یک کلاس		۱	آیا زمان مشخصی برای حداقل فعالیت فیزیکی دانش آموزان در مدرسه وجود دارد؟ ☐ بله ☐ خیر
مشاهده مستندات برنامه و مصاحبه با دانش آموزان و معلمین ورزش و تربیت بدنی		۱	آیا برنامه های آموزشی در خصوص اهمیت و تشویق دانش آموزان، معلمان و اولیاء به انجام فعالیت فیزیکی و مزایا و معایب ناشی از بی تحرکی و بیماری های ناشی از آن وجود دارد؟ بله ☐ خیر ☐
مشاهده مستندات برنامه و مصاحبه با دانش آموزان و معلمین ورزش و تربیت بدنی		۱	آیا برنامه های فرهنگی و اجتماعی مرتبط با فعالیت های فیزیکی در مدرسه اجرا می شود؟
مصاحبه با دانش آموزان و معلمین ورزش و تربیت بدنی و در صورت امکان حضور در ورزش صبحگاهی و نرمش		۱	آیا فرصت کافی برای شرکت دانش آموزان، معلمان و کارکنان در فعالیت های ورزشی مانند ورزش صبحگاهی / نرمش بصورت منظم و منسجم در مدرسه وجود دارد؟ ☐ بله ☐ خیر
مشاهده امکانات و تجهیزات		۱	آیا امکانات مناسب برای شرکت دانش آموزان، معلمان و کارکنان در فعالیت های ورزشی در مدرسه وجود دارد؟ ☐ بله ☐ خیر
ملاحظات:			

ملاحظات	امتیاز کسب شده	امتیاز کل	عنوان
			۸
مطابق دستورالعمل شناسنامه سلامت کارکنان		۲	آیا هر یک از معلمان و کارکنان مدرسه یک شناسنامه سلامت دارند؟ بله ☐ خیر ☐
مطابق دستورالعمل شناسنامه سلامت کارکنان		۱	آیا معاینات روتین پزشکی و غیر پزشکی انجام شده است؟ بله ☐ خیر ☐
مطابق دستورالعمل شناسنامه سلامت کارکنان		۱	آیا موارد نیازمند ارجاع شناسایی شده اند؟ بله ☐ خیر ☐
مطابق دستورالعمل شناسنامه سلامت کارکنان		۱	آیا موارد ارجاع شده پیگیری می شوند؟ بله ☐ خیر ☐
مشاهده مستندات		۲	آیا تسهیلات اجتماعی، تفریحی، ورزشی برای معلمان و کارکنان مدرسه وجود دارد؟ بله ☐ خیر ☐
مشاهده مستندات		۱	آیا معلمان و کارکنان مدرسه در دوره های آموزشی ضمن خدمت مرتبط با سلامت شرکت داشته اند؟ بله ☐ خیر ☐
ملاحظات:			

ملاحظات	امتیاز کسب شده	امتیاز کل	عنوان
مشاهده مستندات و مصاحبه با مشاور		۱۱	۷-چک لیست خدمات سلامت روان و مشاوره ای در مدرسه
مشاهده مستندات		۲	آیا مشاور تمام وقت یا نیمه وقت برای انجام خدمات مشاوره ای در مدرسه حضور دارد؟ ☐ بله ☐ خیر
آئین نامه اجرایی تامین، حفظ و ارتقای سلامت جسمی، روانی و اجتماعی دانش آموزان		۱	آیا برنامه های اجتماعی و تفریحی در مدرسه وجود دارد؟ ☐ بله ☐ خیر
		۱	آیا برنامه مهارت های زندگی به دانش آموزان آموزش داده می شود؟ ☐ بله ☐ خیر
		۲	آیا دانش آموزان در معرض خطر آسیب های اجتماعی شناسایی و رفتار های پرخطر می شوند؟ ☐ بله ☐ خیر
		۲	آیا مداخله خاصی برای دانش آموزان در معرض خطر آسیب های اجتماعی و رفتار های پرخطر انجام می شود؟ ☐ بله ☐ خیر
		۲	آیا دانش آموزان مبتلا اختلالات روانی و رفتاری شناسایی شده و خدمات شامل ارجاع، پیگیری و مراقبت به آنها ارائه می شود؟ ☐ بله ☐ خیر
		۱	آیا برنامه خاصی در ارتباط با تنبیهات جسمی و روانی دانش آموزان توسط معلمان و کارکنان مدرسه وجود دارد؟ ☐ بله ☐ خیر
ملاحظات:			

ملاحظات	امتیاز کسب شده	امتیاز کل	عنوان
		۱۰	۸- چک لیست مشارکت والدین و جامعه در برنامه های ارتقای سلامت در مدرسه و شبکه سلامت دانش آموزان
		۲	آیا مسائل سلامت مدرسه در انجمن اولیا و مراقبان بررسی شده و برنامه ای برای حل آنها وجود دارد؟ ☐ بله ☐ خیر
		۱	آیا انجمن محله و سازمان های اجتماعی، بهداشتی، خیریه و... که مدرسه در محدوده آنها واقع است، مدرسه را از نظر مالی و معنوی حمایت می کنند و در برنامه های مرتبط با سلامتی مدرسه مشارکت دارند؟ ☐ بله ☐ خیر
		۲	آیا مدرسه برای خانواده های دانش آموزان و اعضای جامعه پیرامون و مرتبط با مدرسه برنامه های آموزش سلامت اجرا می کند؟ ☐ بله ☐ خیر
		۱	آیا تیم بهداشتیاران آموزش دیده در مدرسه (در ۵ گروه اصلی) وجود دارد؟ ☐ بله ☐ خیر
		۱	آیا اقدامات موثری برای ارتقای فعالیت های بهداشتیاران در مدرسه وجود دارد؟ ☐ بله ☐ خیر
		۱	آیا شبکه داوطلبان سلامت دانش آموزی در مدرسه فعال است؟ ☐ بله ☐ خیر
		۱	آیا آموزش همسالان در مدرسه طراحی شده و اجرا می شود؟ ☐ بله ☐ خیر
		۱	آیا شورای دانش آموزی در مسائل مربوط به سلامت مدرسه فعالانه مشارکت دارند؟ ☐ بله ☐ خیر
ملاحظات:			

دستورالعمل تکمیل چک لیست های ممیزی خارجی

چک لیست " الف " - این بخش مربوط به مشخصات کلی مدرسه مروج سلامت است شامل:

- نام مدرسه که باید بطور کامل نوشته شود.

- کد ۸ رقمی مدرسه که ۲ رقم اول سمت چپ مربوط به کد دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی، ۲ رقم دوم کد شهرستان، ۲ رقم سوم کد منطقه و ۲ رقم آخر کد مدرسه است (کد های دانشگاه ها ضمیمه می باشد). لازم است به هر شهرستان یک کد ۲ رقمی اختصاص یافته و کد مذکور به شهرستان اعلام شود، در صورتیکه دانشگاه تک شهرستانی است کد "۰۰" منظور می گردد. در خانه های مربوط به کد منطقه، منطقه آموزش و پرورش ثبت می شود و برای کد مدرسه، در هر منطقه از شماره " ۰۱ " شروع و ادامه داده می شود. در صورتیکه آموزش و پرورش منطقه ای نبوده و بر اساس شهرستان است کد منطقه "۰۰" منظور می گردد.

- مشخص شود که مدرسه در شهر واقع شده است یا روستا و یا اینکه در منطقه عشایری است. در محل تعیین شده علامت ✓ بزنید.

- با گذاشتن علامت ✓ مقطع تحصیلی را نیز مشخص نمایید.

- نام مدیر و مراقب سلامت مدرسه بطور کامل نوشته شود.

- تعداد دانش آموزان و کارکنان به تفکیک معلمان و سایر کارکنان مدرسه ثبت شود.

- مساحت کل مدرسه و مساحت کلاس ها و سایر فضاهای آموزشی بر حسب متر مربع نوشته شود. در مورد کلاس ها و فضاهای آموزشی نوشتن متوسط مساحت کافی است.

- تعداد دانش آموزان و همچنین تعداد کلاس های درس را به تفکیک پایه تحصیلی بنویسید.

- تعداد دانش آموزان، اولیای دانش آموزان، معلمان و ..... که به منظور همکاری در اجرای مدرسه مروج سلامت و مشارکت در ارتقای سلامت مدرسه آموزش دیده اند به تفکیک نوشته شود.

- تعداد دانش آموزانی که پس از آموزش در برنامه مروج سلامت همکاری فعال دارند را به تفکیک پایه تحصیلی ثبت نمایید.

- در صورتیکه اسناد و دستورالعمل های مروج سلامت، پرونده سلامت و همچنین موارد مربوط به ردیف ۹۳ و ۹۴ فرم وضعیت ایمنی و بهداشت مدرسه موجود است بله (۱ امتیاز).

- اگر کمیته سلامت مدرسه مطابق دستورالعمل تشکیل شده و صورجلسات آن موجود است ۰/۵ امتیاز(ردیف ۸۵، ۹۶ فرم وضعیت ایمنی و بهداشت مدرسه هر کدام ۰/۲۵)

- در صورتیکه پاسخ سوال قبل " بله " باشد با گذاشتن علامت ✓ مشخص نمایید که آیا کمیته سلامت مدرسه مشکلات را شناسایی و نسبت به حل آنها اقدام کرده است یا خیر(ردیف ۹۱، ۹۵، ۹۷، ۹۹، ۱۰۰ و ۱۰۱ فرم وضعیت ایمنی و بهداشت مدرسه هر کدام ۰/۲۵ جمع امتیاز ۱/۵)

- اگر برنامه عملیاتی به منظور حل مشکلات سلامت مدرسه تهیه شده است ۱ امتیاز (ردیف ۸۴، ۸۶، ۹۰-۸۷، ۹۲ فرم وضعیت ایمنی و بهداشت مدرسه هر کدام ۰/۲۵ جمع امتیاز ۱/۵).

- اگر مشکلات سلامت مدرسه به منظور جلب حمایت های مالی و اجرایی و جلب همکاری، به سطوح مدیریتی آموزش و پرورش و سایر سازمان های مرتبط گزارش شده است ۰/۵ امتیاز.

تذکر: کلیه مستندات باید مشاهده و بر اساس مشاهدات به سوال ها پاسخ داده شود. جمع امتیاز این بخش ۵ است.

چک لیست " ب " - این بخش مربوط به شاخص های مدرسه مروج سلامت و شامل ۶ چک لیست است:

۱- چک لیست برنامه جامع آموزش سلامت

۲- چک لیست ارائه خدمات بالینی در مدرسه

۳- چک لیست سلامت محیط مدرسه

۴- چک لیست بهبود تغذیه در مدرسه

۵- چک لیست تحرک فیزیکی و فعالیت بدنی

۶- چک لیست سلامت کارکنان

۷- چک لیست خدمات سلامت روان و مشاوره ای در مدرسه

۸- چک لیست مشارکت والدین و جامعه در برنامه های ارتقای سلامت در مدرسه و شبکه سلامت دانش آموزان.

توضیحات کلی :

هر یک از چک لیست ها شامل چندین سوال متفاوت است. به هر سوال امتیازی تعلق گرفته که در ستون امتیاز کل و در مقابل هر سوال نوشته شده است. مجموع امتیازها نیز در بالای صفحه چک لیست وجود دارد.

ابتدا پاسخ هر سوال را با گذاشتن علامت ✓ در خانه "بله" یا "خیر" مشخص نمایید سپس با توجه به پاسخ، امتیاز هر سوال را در ستون "امتیاز کسب شده" بنویسید، امتیازهای کسب شده را جمع نموده و مجموع امتیاز کسب شده را در بالای صفحه ثبت کنید در انتهای هر چک لیست محلی با عنوان ملاحظات وجود دارد که می توان هرگونه نظر، پیشنهاد و ..... و هر آنچه در چک لیست نیامده اما ضروری به نظر می رسد را یادداشت نمود.

تذکر: اساس و مبنای امتیاز دهی به هر پاسخ مشاهده مدارک، مستندات، مصاحبه، رجوع به دستورالعمل ها- آئین نامه ها- مقررات و .... است که در بخش ملاحظات و در مقابل هر سوال نوشته شده است.

چک لیست برنامه جامع آموزش سلامت:

این چک لیست شامل ۸ سوال و مجموع امتیازهای این بخش ۱۲ است.

• اگر در مدرسه مروج سلامت، برد و تابلویی وجود داشته که در آن عناوین فعالیت های آموزشی مشخص شده باشد ۱ در غیر اینصورت صفر امتیاز.

- اگر استند، پوستر یا مانند آن که نشان دهد مدرسه در راستای ارتقای سلامت و اهداف مدرسه مروج سلامت فعالیت دارد موجود باشد ۱ در غیر اینصورت صفر امتیاز.
- باید فردی به عنوان هماهنگ کننده برنامه های آموزشی در مدرسه تعیین شده باشد (این فرد می تواند مراقب سلامت مدرسه یا هر فرد مطلع و داوطلب از بین معلمان و کارکنان مدرسه باشد)، اگر وجود دارد ۱ در غیر اینصورت صفر امتیاز..
- باید برنامه توجیهی وجود داشته باشد که دانش آموزان، معلمان و کارکنان را با اهداف و برنامه های مدرسه مروج سلامت آشنا نماید، اگر برنامه برای دانش آموزان وجود دارد ۱ و اگر برای معلمان و کارکنان نیز وجود دارد ۱، در غیر اینصورت صفر امتیاز (جمع ۲ امتیاز).
- اگر محتوی آموزشی در ارتباط با موارد ۸ گانه اجزاء HPS برای دانش آموزان، معلمان و کارکنان، اولیاء در مدرسه وجود دارد ۲ (برای هر جزء ۰/۵ امتیاز) در غیر اینصورت صفر امتیاز
- اگر محتوی آموزشی بین دانش آموزان، معلمان و کارکنان، اولیاء توزیع شده یا به نحوی به اطلاع آن ها رسیده باشد ۲ امتیاز.
- برگزاری مناسبت های بهداشتی در ارتقای سلامت اثرگذار است اگر مراسم گرامیداشت مناسبت های بهداشتی در مدرسه برگزار شده است ۱ امتیاز .
- لازم است کلیه دانش آموزان، کارکنان و اولیاء دانش آموزان مطالب فوق را آموزش دیده باشند. ارائه دو شیوه ی برای دانش آموزان و دو شیوه ی آموزشی برای معلمان و کارکنان ۲، یک شیوه ی آموزشی برای هر کدام ۱ امتیاز و عدم اجرا صفر امتیاز (جمع ۲ امتیاز)

چک لیست ارائه خدمات بالینی:

- این چک لیست شامل ۱۲ سوال و مجموع امتیازهای این بخش ۱۶ است.
- اگر در مدرسه اتاق بهداشت مجهز مطابق ماده ۲۸ آئین نامه بهداشت محیط مدارس وجود دارد ۲، اگر اتاق بهداشت وجود دارد اما کاملاً مطابق آئین نامه نیست ۱ و اگر وجود ندارد صفر امتیاز.
  - اگر مراقب سلامت یا رابط بهداشت در مدارس به طور منظم و یا با برنامه تعیین شده و بر اساس آئین نامه اجرایی تامین، حفظ و ارتقای سلامت جسمی، روانی و اجتماعی دانش آموزان حداقل ۳ روز در هفته در مدرسه حضور دارد ۲، کمتر از ۳ روز ۱ و عدم حضور صفر امتیاز (جمع ۲ امتیاز)
  - اگر واکسیناسیون دانش آموزان مدرسه با توجه به دستورالعمل کشوری واکسیناسیون انجام شده اطلاعات مربوط به آن موجود باشد ۱ امتیاز.
  - لازم است برای دانش آموزان شناسنامه بهداشتی طبق دستورالعمل تکمیل و معاینات مطابق این شناسنامه انجام شود. تکمیل شناسنامه سلامت برای بیش از ۹۰٪ دانش آموزان پایه های اول ابتدایی و راهنمایی ۲، بین ۵۰ تا ۹۰٪ یک و زیر ۵۰٪ صفر امتیاز
  - مطابق دستورالعمل شناسنامه سلامت دانش آموز غربالگری و معاینه کامل دانش آموزان ۲، ناقص ۱ و عدم اجرا صفر امتیاز.

- دانش آموزانی که اختلال یا بیماری دارند که نیازمند بررسی در مراکز بهداشتی، درمانی است باید شناسایی و ارجاع شوند ۱ امتیاز. اگر شرایط لازم برای ارجاع فراهم باشد ۱ و اگر موارد نیازمند ارجاع، ارجاع شده باشند ۱ امتیاز .
- اگر پرونده بهداشتی مدرسه موجود و مطابق دستورالعمل تکمیل شده باشد ۲، وجود دارد اما کاملاً و به درستی تکمیل نشده باشد ۱ و در غیر اینصورت صفر امتیاز.
- اگر جعبه کمک های اولیه مطابق مقررات بهداشت حرفه ای وجود داشته باشد ردیف ۱۲۹ و ۱۳۰ فرم وضعیت ایمنی و بهداشت محیط مدرسه) ۱ امتیاز اگر وجود دارد ولی کاملاً مطابق مقررات بهداشت حرفه ای نمی باشد ۰/۵ امتیاز.
- اگر آموزش کمک های اولیه در مدرسه به مسئولین و دانش آموزان ارائه گردیده است و حداقل یک فرد آموزش دیده برای انجام کمک های اولیه در مدرسه حضور داشته باشد (دیف ۱۳۱ و ۱۳۲ فرم وضعیت ایمنی و بهداشت محیط مدرسه) ۱ امتیاز) هر کدام ۰/۵ امتیاز).

چک لیست سلامت محیط مدرسه :

این چک لیست شامل ۱۲ سوال و مجموع امتیازهای این بخش ۲۱ است.

- اگر مطابق ردیف ۲۸ تا ۳۰، ۳۳، ۵۱، ۵۶ چک لیست بازرسی از مدارس، مکان و فضای مدرسه مناسب باشد ۲ امتیاز (ردیف های ۲۸ و ۵۱ هر کدام ۰،۵ امتیاز و بقیه موارد هر کدام ۰،۲۵ امتیاز)
- اگر مطابق ردیف ۳۷، ۳۹ تا ۴۲، ۴۴، ۴۵، ۵۱ چک لیست بازرسی از مدارس، فضای کلاس، آزمایشگاه و ... مناسب باشد ۲ امتیاز (دیوارها، کف، سقف، ابعاد، هر کدام ۰/۲۵ امتیاز)
- طبق ردیف ۳۶ چک لیست بازرسی از مدارس، اگر آب مورد مصرف مدرسه با استاندارد ملی ایران به شماره ۱۰۵۳ مطابقت داشته و مورد تأیید مقامات وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی باشد، در صورتی که مدرسه از مخزن آب و یا آب لوله کشی استفاده می کند، باید آبخوری عمومی دانش آموزان با شیرهای مناسب مجهز گردیده (۱ امتیاز) ارتفاع شیر آبخوری ها متناسب با سن دانش آموزان (بین ۷۵-۱۰۰ سانتی متر بالاتر از سطح زمین) باشد (۰،۵ امتیاز)، آبخوری به تعداد کافی (حداقل برای هر ۴۵ دانش آموز یک آبخوری) وجود داشته (۰،۵ امتیاز)، دارای شرایط بهداشتی باشد (۰،۵ امتیاز)، خارج از سرویس های بهداشتی (با فاصله حداقل ۱۵ متر) احداث گردیده باشد (۰،۵ امتیاز) (جمع ۳ امتیاز)
- اگر مطابق ردیف ۳۴ و ۳۵ چک لیست بازرسی از مدارس، توالت دارای شرایط بهداشتی باشد ۰/۵ امتیاز، در مدرسه به ازای هر ۴۰ دانش آموز یک چشمه توالت احداث گردیده باشد، دست شویی ها دارای شرایط بهداشتی باشند، به ازای هر ۶۰ دانش آموز یک دستشویی در نظر گرفته شده باشد، ارتفاع دست شویی ها متناسب با سن دانش آموزان (بین ۷۵-۶۰ سانتی متر بالاتر از سطح زمین) باشد و در دست شویی ها مخزن ثابت صابون مایع قابل استفاده وجود داشته و لوله کشی روی دستشویی انجام شده باشد هر کدام ۰/۲۵ امتیاز (جمع ۱/۷۵ امتیاز)
- اگر مطابق ردیف ۳۴ و ۳۵ چک لیست بازرسی از مدارس، دفع فاضلاب بر اساس استانداردهای موجود از نظر بهداشتی طراحی و اجرا شده و به روش بهداشتی انجام می گیرد و حجم سپتیک تانک چاه جاذب با توجه به ظرفیت مدرسه تعیین شده باشد ۰/۷۵ امتیاز
- اگر مطابق ردیف ۲۲، ۵۲ تا ۵۴ چک لیست بازرسی از مدارس، نور، حرارت، صدا، رطوبت و تهویه کلاس ها، آزمایشگاه و ... طبیعی و مناسب باشد ۲ امتیاز (هر کدام نیم امتیاز)

• اگر مطابق ردیف ۴۹، ۵۵، ۵۷، ۵۹، ۶۰، ۶۴ چک لیست بازرسی از مدارس پوشش کف حیاط از جنس مناسب بوده، شرایط ایمنی حوض ها و ... رعایت شده باشد، تابلوهای هشدار دهنده ایمنی و مسیرهای فرار و راه های خروج اضطراری، تابلوی برق و ... وجود داشته باشد، وسایل اطفاء حریق دارای تاریخ معتبر شارژ و به تعداد کافی وجود داشته باشد و کارکنان مدرسه مهارت استفاده از این وسایل را داشته باشند ۲ امتیاز (هر کدام ۰,۵ امتیاز)

• اگر مطابق ردیف ۳۲ چک لیست بازرسی از مدارس، زباله دان بهداشتی درب دار، ضد زنگ، با ظرفیت و تعداد مناسب و با کیسه زباله در کلیه قسمت های مدرسه وجود داشته باشد (۰,۲۵ امتیاز) و زباله ها روزانه و به موقع جمع آوری و دفع گردد (۰,۲۵ امتیاز) مجموعاً ۰/۵ امتیاز

• رعایت ایمنی و اقدامات پیشگیری از حوادث مطابق ردیف ۴۶، ۵۰، ۵۵ چک لیست بازرسی از مدارس و مطابق با مقررات بهداشت حرفه ای ۳ امتیاز

• اگر مدرسه مسئول نظافت دارد و بهداشت و تمیزی حیاط مدرسه، کلاس ها، سالن و نمازخانه و ... رعایت شود ۲ امتیاز (هر کدام ۰,۵ امتیاز)

• وجود فضای سبزمانند درختان، چمن کاری فضاهای موجود، باغچه و گلکاری آن، گلدان، ..... به ازای هر دانش آموز ۰/۵ متر مربع ۱، کمتر از آن ۰/۵ و فقدان فضای سبز صفر امتیاز

• اگر در مدرسه اقداماتی برای تفکیک و جداسازی زباله، صرفه جویی در مصرف کاغذ مانند قرار دادن کاغذ های مصرف شده در سطل های جداگانه، آموزش دانش آموزان برای استفاده از آن ها و همچنین اقداماتی برای صرفه جویی در مصرف انرژی انجام می شود ۱ امتیاز (هر کدام ۰/۲۵ امتیاز)

چک لیست بهبود تغذیه در مدرسه (مدارسی که دارای پایگاه تغذیه سالم / بوفه بهداشتی هستند) :

این چک لیست شامل ۶ سوال و مجموع امتیازهای این بخش ۱۲ است.

• اگر فضای فیزیکی به عنوان بوفه بهداشتی / پایگاه تغذیه سالم موجود است ۱ امتیاز و تجهیزات لازم را دارد ۳ امتیاز (رعایت ردیف ۱۲، ۱۸، ۳۳ چک لیست بازرسی از بوفه مدارس یک امتیاز، ردیف ۳۴، ۴۳، ۴۵ یک امتیاز، ردیف ۴۸ تا ۵۰ یک امتیاز) مجموعاً ۴ امتیاز

• ارائه و فروش مواد غذایی و نوشیدنی ها باید مطابق با ردیف ۱۴ و ۳۱ چک لیست بازرسی از بوفه مدارس باشد (عدم عرضه مواد غذایی غیر مجاز در پایگاه تغذیه سالم ۱، نصب دستورالعمل مواد خوراکی مجاز ۰/۵ و غیر مجاز ۰/۵ در معرض دید دانش آموزان - جمع ۲ امتیاز).

• نظارت و بازدید منظم مطابق دستورالعمل بهداشتی پایگاه تغذیه سالم و تعاونی های مدارس و برنامه زمان بندی توسط مراقب سلامت / رابط بهداشتی مدرسه (۰/۵ امتیاز) و همچنین توسط کارشناسان معاونت بهداشتی / آموزش و پرورش / بهورز (۰/۵) باید انجام شده و مدارک موجود باشد (جمع ۱ امتیاز).

• معاینات کارکنانی که در تهیه و توزیع مواد غذایی دخالت دارند باید موجود و نشان دهنده معاینات منظم و دوره ای باشند و نکات بهداشتی را رعایت نمایند. (مطابق ردیف ۴، ۷، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۳ و ۳۶ چک لیست بازرسی از بوفه مدارس) ردیف ۴ نیم امتیاز و بقیه موارد هر کدام ۰,۲۵ امتیاز (مجموعاً ۲ امتیاز)

- وجود برنامه های خاص که به سلامت دانش آموزان کمک نماید مانند جشنواره غذا، مناسبت های تغذیه ای و ... برای آموزش و تشویق دانش آموزان و کارکنان به استفاده از مواد خوراکی سالم و استفاده نکردن از مواد خوراکی کم ارزش تغذیه ای بیشتر از دو برنامه ۱، یک یا دو برنامه ۰/۵ و عدم اجرای برنامه های فرهنگ سازی تغذیه صفر امتیاز.

- نظارت بر نحوه ی نگهداری، توزیع و مصرف مواد غذایی در مدارس مطابق با ردیف ۱۴، ۱۶، ۱۹، ۲۰، ۲۱، ۲۶، ۴۷ و ۵۶ چک لیست بازرسی از بوفه مدارس ۲ امتیاز(هر کدام ۰,۲۵ امتیاز)

با توجه به تفاهم نامه وزرای محترم بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و وزارت آموزش و پرورش و تاکید بر برنامه ریزی، اجرا، پایش و ارزشیابی مداخلات مورد نیاز برای ارتقاء سلامت و امنیت غذایی دانش آموزان با هدف تسهیل دسترسی دانش آموزان به وعده های غذایی سالم، وجود پایگاه های تغذیه سالم و یا تعاونی های آموزشی لازم است.

در مواردی که مدرسه فاقد پایگاه های تغذیه سالم/ بوفه بهداشتی و یا تعاونی های آموزشی است:

- به منظور فرهنگ سازی و همچنین آموزش دانش آموزان، فهرست مواد غذایی که مصرف آنها مجاز و یا غیر مجاز اعلام شده است در معرض دید قرار داده شود.

- نظارت مداوم به منظور پیشگیری از مصرف و همچنین عرضه مواد غذایی که غیر مجاز اعلام شده، لازم و ضروری است.

ترجمه: در مواردی که مواد غذایی در محلی خارج از محیط مدرسه خریداری و یا توسط سرایدار و ... عرضه می شود و یا دانش آموزان مواد غذایی را از منزل به همراه می آورند نیز آموزش و نظارت بر توزیع و مصرف مواد غذایی غیر مجاز، لازم و ضروری است.

چک لیست تحرک فیزیکی و فعالیت بدنی :

این چک لیست شامل ۵ سوال و مجموع امتیازهای این بخش ۵ است.

- اگر زمان خاصی به عنوان زنگ ورزش و تربیت بدنی اختصاص یافته و در این زمان دانش آموزان فعالیت فیزیکی دارند ۱ امتیاز.

- اگر برنامه های آموزشی در خصوص اهمیت و تشویق دانش آموزان، معلمان و اولیاء به انجام فعالیت فیزیکی و مزایا و معایب ناشی از بی تحرکی و بیماری های ناشی از آن مانند برگزاری مسابقات مقاله نویسی، قصه نویسی، نقاشی و ... با موضوعاتی مانند مزایای ورزش، معایب ورزش نکردن، مضرات چاقی و ... انجام می شود ۱ امتیاز

- اجرای فعالیت های فوق برنامه مانند راه پیمایی، ک.هنوردی، مسابقات ورزشی و ... ۱ امتیاز

- فرصت کافی و مناسب برای داشتن حداقل فعالیت های فیزیکی و بدنی مانند ورزش صبحگاهی / نرمش برای دانش آموزان و کارکنان باید فراهم شده باشد ۱ امتیاز.

- امکانات مناسب برای شرکت دانش آموزان، معلمان و کارکنان در فعالیت های ورزشی در مدرسه وجود باشد ۱ امتیاز.

چک لیست سلامت کارکنان :

این چک لیست شامل ۷ سوال و مجموع امتیازهای این بخش ۸ است.

- تکمیل شناسنامه سلامت برای بیش از ۹۰٪ کارکنان ۲، بین ۵۰ تا ۹۰٪ یک و زیر ۵۰٪ صفر امتیاز.

- غربالگری و معاینات کامل موارد بطور کامل ۱، ناقص ۰/۵ و عدم اجرا صفر امتیاز.
  - ارجاع کلیه موارد نیازمند به مراکز بهداشتی، درمانی ۱، ناقص ۰/۵ و عدم ارجاع موارد نیازمند صفر امتیاز.
  - پیگیری کامل موارد ارجاع شده ۱، ناقص ۰/۵ و عدم ارجاع موارد نیازمند صفر امتیاز.
  - اگر تسهیلات اجتماعی، تفریحی، ورزشی مانند تسهیلات استفاده از مکان های ورزشی، شرکت در اردو های زیارتی، تفریحی و ... برای معلمان و کارکنان مدرسه وجود دارد ۱ امتیاز.
  - اگر معلمان و کارکنان مدرسه در دوره های آموزشی ضمن خدمت مرتبط با سلامت شرکت داشته اند ۱ امتیاز.
- چک لیست خدمات سلامت روان و مشاوره ای در مدرسه :**

این چک لیست شامل ۸ سوال و مجموع امتیازهای این بخش ۱۱ است.

- اگر مشاور تمام وقت در مدرسه حضور دارد ۲، نیمه وقت ۱ و عدم وجود مشاور صفر امتیاز (جمع ۲ امتیاز).
- وجود برنامه های اجتماعی و تفریحی در مدارس (مانند اردوها، اجرای مناسبت ها و ...) ۱ امتیاز
- آموزش دانش آموزان به منظور توانمند سازی آنها در زمینه مهارت های زندگی از طریق برگزاری کلاس ها و سایر فعالیت های آموزشی توسط آموزگاران دوره دیده ۱ امتیاز
- آموزش اولیای دانش آموزان به منظور توانمند سازی آنها در زمینه مهارت های فرزند پروری از طریق برگزاری کلاس ها و سایر فعالیت های آموزشی توسط افراد دوره دیده ۱ امتیاز
- شناسایی ۹۰ تا ۱۰۰٪ دانش آموزان در معرض خطر آسیب های اجتماعی و رفتارهای پرخطر (مانند فرزندان طلاق، فقر اقتصادی، بیش فعالی، خودکشی، سوء مصرف مواد، سیگار و ...) ۲، بین ۵۰ تا ۹۰٪ یک و زیر ۵۰٪ صفر امتیاز (جمع ۲ امتیاز)
- انجام مداخله و ارائه خدمات خاص به دانش آموزان در معرض خطر آسیب های اجتماعی و رفتارهای پرخطر ۰/۵ و خانواده هایشان ۰/۵ امتیاز (جمع ۱ امتیاز)
- شناسایی اختلالات روانی و رفتاری در دانش آموزان ۱ و ارائه خدمات مداخله ای و حمایتی نظیر ارجاع، پیگیری و مراقبت زیر نظر مدیریت مدرسه و ثبت موارد مذکور در شناسنامه بهداشتی آنها ۱ امتیاز (جمع ۲ امتیاز)
- عدم اجرای تنبیهات جسمی و روانی دانش آموزان مانند تهدید، کتک زدن، بیرون انداختن از کلاس، ایستاده نگهداشتن در کلاس و ... ۱ امتیاز

چک لیست مشارکت والدین و جامعه در برنامه های ارتقای سلامت در مدرسه و شبکه سلامت دانش آموزی :

این چک لیست شامل ۸ سوال و مجموع امتیازهای این بخش ۱۰ است.

- اگر مشکلات و مسائل سلامت مدرسه در انجمن اولیا و مراقبان بررسی می شود ۱ و اگر برای حل مشکلات و مسائل برنامه مداخله ای وجود دارد نیز ۱ امتیاز (جمع ۲ امتیاز).
- اگر انجمن های محلات و سایر سازمان ها، نهاد ها و ... از برنامه مروج سلامت حمایت می کنند (از نظر مالی، فرهنگی، معنوی و...) و در برنامه های مدرسه که با سلامت مرتبط است همکاری و دخالت دارند ۱ امتیاز.

- اگر مدرسه برنامه های آموزشی برای خانواده ها و برای افراد جامعه پیرامون مدرسه که به نحوی به سلامت مدرسه ارتباط دارند مانند فروشنده های مواد غذایی و... دارد ۱ امتیاز.
- اگر مدرسه تیم بهداشتیاران آموزش دیده در ۵ گروه اصلی را دارد ۲ امتیاز، اگر حداقل ۳ گروه دارد ۱ و اگر وجود ندارد صفر امتیاز(جمع ۲ امتیاز).
- اگر اقداماتی مانند تشکیل کلاس های مدون / جلسات مستمر آموزشی و ... برای ارتقاء فعالیت های بهداشتیاران انجام می شود ۱ امتیاز
- اگر شبکه داوطلبان سلامت دانش آموزی فعال وجود دارد ۱ امتیاز
- اگر برنامه های آموزش سلامت توسط همسالان آموزش داده می شود ۱ امتیاز
- اگر شوراهای دانش آموزی فعال در زمینه سلامت مدرسه (شناسایی و حل مشکلات) وجود دارد ۱ امتیاز

کد دانشگاه های علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی

نام دانشگاه / دانشکده	کد	نام دانشگاه / دانشکده	کد
قزوین	۲۴	آذربایجان شرقی	۰۱
قم	۲۵	آذربایجان غربی	۰۲
کاشان	۲۶	اردبیل	۰۳
کردستان	۲۷	اصفهان	۰۴
کرمان	۲۸	ایلام	۰۵
کرمانشاه	۲۹	بابل	۰۶
کهگیلویه و بویراحمد	۳۰	بوشهر	۰۷
گلستان	۳۱	خراسان جنوبی	۰۸
گناباد	۳۲	تهران	۰۹
گیلان	۳۳	چهرم	۱۰
لرستان	۳۴	چهارمحال و بختیاری	۱۱
مازندران	۳۵	خراسان رضوی	۱۲
مرکزی	۳۶	خوزستان	۱۳
هرمزگان	۳۷	رفسنجان	۱۴
همدان	۳۸	زنجان	۱۵
خراسان شمالی	۳۹	زابل	۱۶
یزد	۴۰	سبزوار	۱۷
دزفول	۴۱	سمنان	۱۸
کرج	۴۲	سیستان و بلوچستان	۱۹
نیشابور	۴۳	شاهرود	۲۰
تربت حیدریه	۴۴	شهیدبهشتی	۲۱
جیرفت	۴۵	فارس	۲۲
	۴۶	فسا	۲۳

نمودار سیاستگذاری، اجرا و ممیزی برنامه مدارس مروج
سلامت

